

AZ ÉSZAKKELET-MAGYARORSZÁGI KAZINCZY-HADOSZTÁLY IRATAI, 1849. JÚNIUS 12. – AUGUSZTUS 25.*

A *Hadtörténelmi Közlemények* 1941. évi 42. évfolyamában tette közzé a szerkesztő, Gyalóky Jenő *Adatok a Kazinczy-hadosztály történetéhez, 1849. június 2. – augusztus 25.* című közleményét, amely mindmáig az egyetlen bővebb iratközlés a témában.¹ Gyalóky 22 iratot adott ekkor közre, melyek abban az időben még a bécsi Hadilevéltár őrizetében voltak. Közlésük eredeti nyelven, többnyire németül történt. A dokumentumok közül tíz volt ténylegesen a Kazinczy hadosztályparancsnok által kiadmányozott irat, a többi vagy hozzá intézett, vagy vele kapcsolatos levél. Az 1848–49. évi szabadságharcra foglalkozó kutatások mai állása már lehetővé teszi egy ennél jóval bővebb, teljességre törekvő okmánytár összeállítását. Jelen publikáció erre vállalkozik.²

Kazinczy Lajos honvéd ezredes 1849. június 2-án bízta meg Görgei Artúr hadügyminiszter az Ung, Máramaros és Bereg megyékben található csapatok parancsnokságával, melyekből egy gyaloghadosztályt kellett szerveznie.³ Kazinczy⁴ személye nem volt ismeretlen Görgei előtt, hiszen korábban a tullni hadapródiskolában, majd 1848 őszén a feldunai hadtestben, később a tavaszi hadjáratban – ahol Kazinczy, mint az I. hadtest egyik hadosztályparancsnoka szerepelt – már megismerhette rátermettségét, szervezőképességét, parancsnoki képességeit. Nem véletlen, hogy május közepétől már egy Csallóközben működő önálló hadosztály élére kapott kinevezést. Ekkor, május végén nevezték ki ezredessé. A két katonatiszt szimpátiája kölcsönös volt, hiszen Kazinczy is nagy tisztelettel és nagyrabecsüléssel tekintett Görgeire, akiben egyfajta példaképet látott.⁵

Az újdonsült parancsnok új feladatával nem került könnyű helyzetbe. Amikor június közepén megérkezett Munkácsra és megszemlélte csapatait, egy egészen más helyzetet talált, mint amihez eddig hozzászokott. A térségben állomásozó, nagyjából helyi kiegészítésű, nagyrészt frissen regularizált honvéds csapatok kevés harci tapasztalattal rendelkeztek, egységes vezetésük nem volt, általában a határszélek felügyeletét látták el. Belőlük kellett egy gyaloghadosztályt szervezni. Kazinczy nagy lendülettel látott feladathoz, munkáját a helyi kormánybiztosok is támogatták. Ideje azonban kevés volt. Bár az általa védelmezett határszakaszt az országba benyomuló orosz csapatok komolyan nem támadták, bármikor tartania kellett egy oldalirányú, a Tisza vonal felől érkező támadástól. Mindössze másfél hónap alatt sikerült szerveznie egy mozgó hadtestet, amely inkább csak nevében volt egy szabályos, két gyalogos és egy lovashadosztályból álló hadtestnek mondható. Ez különösen a lovasságra volt igaz, hiszen néhány század huszárt, illetve

* A publikáció a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

¹ Adatok.

² Itt szeretnék köszönetet mondani Hermann Róbertnek, hogy tanácsaival és saját iratmáslataival segítette a forrásközlemény megszületését (is). Emellett Bajzik Lászlónak mondok köszönetet az iratok egy részének gondos fordításáért, valamint Németh György főlevéltárosnak, a kutatáshoz nyújtott segítségével.

³ Görgei Artúr Kazinczy Lajosnak. Debrecen, 1849. június 2. HL 1848–49. 31/130. Közli: Adatok 249–250. o.

⁴ Életére lásd *Pásztor* 1979.; *Pribelszki* 1992.; *Nagy* 1999.; *Pelyach* 2007.; *Solymosi* 2017a.

⁵ *Solymosi* 2017b.

„lándzsást” sikerült csak szerveznie. Hogy miért kezdett egy hadtest szervezésébe, nem tudható. Máig nem került elő erre vonatkozó utasítás. Eddigi ismereteink alapján csak a rendelkezésére álló csapatok létszámával és valóban meglévő becsvágyával magyarázhatjuk, hogy egy nagyobb seregetest élén kívánt működni. Mindenesetre csapataival készen állt a főhadiszínterre vagy Erdélybe vonulásra, hogy így segítse az ottani hadműveleteket. Mintegy 7300 fős hadosztályával/hadtestével azonban végül nem tudott beavatkozni a szabadságharc végső küzdelmeibe. Görgeitől elvágták a gyors ütemben tért nyerő orosz csapatok, Erdélybe pedig már későn érkezett. A visszavonuló észak-erdélyi csapatokkal egyesülve – Görgei példáját követve – a fegyverletétel mellett döntött. Csapatai azonban már nem engedelmeskedtek akaratának, felbomlottak és nagyrészt szétoszlottak. Ő maga néhány száz követőjével az orosz csapatok előtt kapitulált augusztus 25-én, a zsigó Wesselényi-kastélynál.⁶

A forrásközlés összesen 70 dokumentumot tartalmaz, ezek mindegyike a Kazinczy-hadosztály, illetve hadtest, vagy annak parancsnoka, valamint valamely beosztott szerv vagy személy írta. Többön iktatószám is szerepel, ezek között a legnagyobb szám a 770. Ebből is látható, hogy a fennmaradt iratok száma csak töredéke az egykor keletkezetteknek. A közölt iratanyag mégis jól követhetővé teszi a hadosztály és Kazinczy Lajos tevékenységét 1849 nyarán. Lehetséges, hogy vannak még lappangó dokumentumok, esetleg az orosz csapatok által zsákmányolt iratanyag még elő fog kerülni, de ezen kívül nem számíthatunk sok új irat felbukkanására.

Az iratok közlése szöveghű, az átírási alapelveket a mai helyesíráshoz közelítettük, de a tájjelegű szavak írását megőriztük. A rövidítéseket feloldottuk. A kéziratban aláhúzott szavakat kurzívval jelöltük. A német nyelvű iratok fordítóit az egyes dokumentumoknál jelöltük, ahol nem, ott a szerző fordítását közöljük. Az okmányokban szereplő tisztek neveit Bona Gábor a Bibliográfiában megadott tiszti életrajzai alapján pontosítottuk, életrajzot azonban csak a fontosabb, de kevésbé ismert szereplők esetében adtunk meg. Miután ma már a Bona Gábor által írt életrajzok bővített és javított változatai interneten hozzáférhetők, az egyes tisztek adatai könnyen visszakereshetők.⁷

⁶ Solymosi 2013. 112–121. o.

⁷ <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

OKMÁNYOK

1.

Munkács, 1849. június 12.

Kazinczy ezredes értesíti Zurics Ferenc⁸ alezredest, hogy a hadügyminiszter utasítására átvette az Ung, Bereg és Máramaros megyékben állomásozó haderő feletti parancsnokságot

[?]. szám

Kazinczy hadosztály

Zurics alezredes úrnak Máramarosszigeten!

A folyó évi június 2-án kelt, kivonatilag ide mellékelte hadügyminiszteri parancsolat szerint, az Ung, Bereg és Máramaros megyékben állomásozó összes hadi erő parancsnokságom alá lévén helyezve, midőn Önt arról ezennel értesitem. Kötelességéül teszem egyzersmind, hogy a Máramaros megyében létező hadi erő létszámi kimutatását, s elhelyezését velem azonnal tudatni, s minden hivatalos jelentéseit ezentúl Munkács főhadiszállásomra küldeni szíveskedjék.

Kazinczy ezredes

Eredeti sk. tisztázat. Mellette Görgei utasításának kivonatolt hiteles másolata. MNL OL 19. ho. iratai. Kazinczy levelét közli: *Pásztor* 1979. 67. o.

2.

Munkács, 1849. június 13. reggel 6 óra.

Kazinczy ezredes jelentése Dembiński altábornagynak

7. szám

Kazinczy hadosztály

Dembiński altábornagy és hadseregparancsnok úrnak

Deméte

A Bangya⁹ őrnagy által június 10-re vagy 11-re jelentett ellenséges betörés nem történt meg. Tegnap jöttem ide, és éppen a hágókat szemlélem meg, amint végzek, Máramarosba

⁸ Zurics (Zurits) Ferenc (1812–1857): kilépett cs. kir. főhadnagy. 1848 nyarán részt vett a debreceni nemzetőrség szervezésében, szeptembertől a debreceni önkéntes nemzetőrosztály parancsnoka. 1849. elején a 68. honvédszászlóalj őrnagy-parancsnokává nevezik ki. Februártól a 19. hadosztály, majd a 19. hadosztály 1. dandárának parancsnoka, május végén alezredessé léptetik elő. Ugyanakkor korábbi aradi tevékenységéért megkapja a katonai érdemrend III. osztályát. 1849 nyarán a Kazinczy hadosztály dandárparancsnokaként szolgál. A szabadságharc után hadbíróskodás elé állítják, de amnesztiában részesül. *Bona* 2000. 733. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/torzstisztek-27A0/zurits-ferenc-2C14/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

⁹ Bangya János (1817–1868): korábban nemesi testőrként szolgált. 1848 szeptemberétől a Zrínyi csapat, később 35. honvédszászlóalj századosa, majd parancsnoka. 1849 márciusában alakulatával a 19. hadosztályhoz vezénylik. Április végétől a 19. hadosztály 2. dandárának Bereg megyében állomásozó alakulatai parancsnokává nevezik ki. Júniustól a Kazinczy-hadosztály tábori térparancsnokaként szolgál, alezredessé léptetik

utazom, hogy ott is megtegyem a szükséges intézkedéseket. Amit az ellenségről megtudunk, azt időközben az itteni parancsnokok fogják Altábornagy úrnak jelenteni.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű sk. tisztázat. MNL OL R 23. Henryk Dembiński iratai. 8. kötet, No. 910. Hermann Róbert fordítása.

3.

[Munkács, 1849. június 14.]

Kazinczy ezredes jelentése Görgei hadügyminiszternek: fegyvert és katonákat kér

10. szám

Kazinczy ezredes

Görgei Artúr hadügyminiszter úrnak

Van szerencsém jelenteni, hogy megérkeztem a rendeltetési helyemre és átvettem a parancsnokságot. Az állománykimutatást még nem tudom megküldeni, minthogy a mostani felállás nagy távolsága és kiterjedése ennek begyűjtését akadályozza. Annyit viszont tudathatok, hogy kinszenvedés csak látni is ezeket a csapatokat. Miniszter Úr, adjon anyagot és én ezt a stratégiailag, és az ország jóléte szempontjából fontos pozíciót meg fogom tartani. *Fegyverek és katonaság* a legfontosabb.

Csekély nézetem szerint a Magyarországon működő hadviselő sereg számára Munkács stratégiailag fontos pont – tekintve a sok bányát, az ágyúöntődedeket, a fegyvercsőfűrő és más fontos vasműveket, sóbányákat. Úgyszólván ez itt a hadsereg legszélső jobbszárnya előre tolva, önmagáért helytállva önálló cselekvésre rendelve úgy, hogy a centrumban Naménynál erős hídfővel,¹⁰ a szárnyon támadó mozdulatokkal védelmezze a hadsereget Ungvár és Zemplén felé, valamint fenyegetse a Galáciából betörő ellenség szárnyát és hátát Eperjesnél, csakúgy mint a Bukovinából jövőket, akik Szigetet veszélyeztetik. Ahhoz, hogy itt szilárdan megállhassunk, a munkácsi erődöt a legjobb állapotba kell hozni, Naménynál pedig erős hídfőt építeni. Ami pedig a szükséges hadálláslövegeket illeti, ezek itt a legrövidebb időn belül leönthetők, az öntőde képes tábori ágyúkat is szállítani, és pedig 14, később 8 naponként 1 üteget.

Hogy mindez tartható legyen, Munkács és Namény megszállásán kívül (összesen egy hadosztálllyal) Beregszászon felállítandó és felszerelendő egy hadtest. Onnan egyenlőek a távolságok, és ahogy már el is kezdődött, a fő hegyszorosokat állandó őrházakkal meg kell erősíteni, a vár jól helyre lesz állítva, és mint korábban említettem, ez a hadtest támadásra használható.

Hogy mennyire tudok most a legszükségesebb feladatoknak megfelelni, Miniszter Úr látni fogja abból, ha azt mondom, hogy a teljes erőm egy *rosszul felfegyverzett*, szervezetlen embertömegeből áll. Ami energiával, emberi erővel teljesíthető, azt elvégzem. Ön,

elő. A zsbói fegyverletétel után Komáromba menekül, ahol a vár katonai rendőrségének ezredese lesz. A vár feladása után emigrál. *Bona* 2000. 220–221. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/torzstisztek-27A0/illosfalvi-bangya-janos-27D2/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

¹⁰ A vásárosnaményi Tisza-átkelőről van szó.

Miniszter Úr és Hazám azonban nem szabad hogy elítéljenek, ha egy erős támadás után arra kényszerülök, hogy a fontos pozíciót és az itteni *kincseket* feladjam.

Hogy egy kicsit megerősíthessem magam, kérem

1.) megerősíteni, hogy a Szabolcs és Zemplén megyei gerillákból egy honvédszászlóaljot összeállíthassak és kérem, századossá és zászlóaljparancsnokká Zsolnay¹¹ főhadnagyot (végzett utászkarri növendék) kinevezni.

2.) az összes lovas és gyalogos gerillának parancsba adni, hogy ezek az én hadosztályomhoz csatlakozzanak Munkácson, továbbá számomra engedélyezni, hogy belőlük *zászlóaljakat és lovasságot* képezzek.

3.) elrendelni, hogy *most 1000* darab *puska* küldessék nekem.

4.) a 37. honvédszászlóaljból *Almásy Pál*¹² századost kérem, parancsral hozzám hadosztály segéd tisztté kinevezni, és nevezett azonnal utazzon.

Ami a beregszászi tartalékot illeti, teljesen Miniszter Úr belátására hagyom. Ha megbízást kapok ennek összeállítására, kész vagyok ezt megtenni, csak sok puskát kérek, hogy az első 2 sort fel lehessen fegyverezni, a harmadikat pedig lándzsákkal lehet ellátni, de szükség esetén a másodikat is.

Kazinczy ezredes

Épp most jövök a műhelyek megszemléléséről. Ezek kiválóak és olyan állapotba hozhatók, hogy el tudják látni a hadsereget minden kaliberű ágyúval. Csak újoncokat Miniszter Úr és a hazának itt egy bevehetetlenül megerősített állása lesz, egy hadtest, amely a legrövidebb időn belül mozgásképesé válik.

Rendkívüli kincsek vannak itt, amelyeket meg kell védeni – a magam személyében ezért megteszem a kötelességemet.

Kazinczy

Eredeti, német nyelvű tisztázat. HL 1848–49. 35/8. Bajzik László fordítása. Közli: Von der Revolution 457–458. o. Magyar fordításban, de téves dátummal közli: *Böhm – Farkas – Csikány* 1998. 167–168. o.

¹¹ Zsolnay Sámuel (1820–?): Kazinczy Lajos korábbi tanulótársa és jóbarátja a tulli kadétiskolán, kilépett cs. kir. hadnagy. 1849. június közepétől főhadnagy és parancsörtsiszt Kazinczy mellett, júliusban százados, majd őrnagy és a Kazinczy-hadtestben alakuló dzsidas osztály parancsnoka. A fegyverletételkor emigrál. *Bona* 2000. 735. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/torzstisztek-27A0/zsolnay-samuel-2C19/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

¹² *Bona* 1998–1999. I. 99. o.

4.

Főhadiszállás, Munkács, 1849. június 14.

Kazinczy ezredes Martiny¹³ őrnagy áthelyezését kéri a hadügyminisztériumtól

11. szám.

Kazinczy hadtest

A hadügyminisztériumnak Pesten.

Martiny őrnagy urat, ki a zászlóalja feletti parancsnokságot csupán azon hiú sérelem miatt tette le, mivel egy nálánál fiatalabb őrnagy alá rendeltetett, nehogy e rossz példa s féltékenység valamely rossz következményeket előidézzon, másfele leendő alkalmazás végett ezennel a hadügyminisztérium rendelkezésére átküldöm.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 24621. Mellette az ügy elintézése: Martinyt egy új zászlóalj vezényletével bízzák meg.

5.

Munkács, 1849. június 14.

Kazinczy ezredes jelentése Dembiński altábornagynak

16. szám

Kazinczy hadosztály

Dembiński altábornagy úrnak

Deméte

Galáciából kapott hírek szerint az ellenség Strynél sáncolja magát, és valamennyi orosz menekészen áll – hogy merre, nem tudni –, a Magyarországra vezető főút azonban erősen árkoztatik.

Az általam őrzendő, rendkívül kiterjedt vonal igencsak hiányosan van megszállva, egy központi hadtestről, amely a veszélyeztetett pontnak támogatásul szolgálhatna, szó sincs. Nyomatékosan kérem tehát Altábornagy Urat, hogy számomra legalább a 21. zászlóalj kikülönített századát és az ungi 100 lovast, és ezen felül minden, ott amúgy is nehezen alkalmazható gerillát és nemzetőrt ide, Munkácsra átküldeni szíveskedjen.

Kazinczy ezredes

¹³ Martiny Frigyes (1801–1868): cs. kir. főhadnagy. 1848 nyarán századosá nevezik ki a 3. honvédszászlóaljhoz. Alakulatával részt vesz a Délvidéki harcokban. November 29-én őrnaggyá léptetik elő és kinevezik a 21. honvédszászlóalj parancsnokának. 1849. április 22-én a podheringi ütközetben az ő vezetésével állítják meg a Vereckénél betört Barco-dandár előnyomulását. Júniusban áthelyezték a tartalék (később X.) hadtestbe, ahol a 39. (Don Miguel) gyalogezred újonnan alakult 4. zászlóaljának parancsnoka lett. Július közepétől alezredesként dandárparancsnok, majd hadosztályparancsnok a X. hadtestben. Augusztus 15-én Lugosnál teszi le a fegyvert. Aradon 12 év fogságra ítélik, 1853 decemberében kegyelmet kap. *Bona* 2000. 496–497. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/torzstisztek-27A0/martiny-martinyi-frigyes-2A19/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

Kénytelen vagyok a már lepecsételt levelet felbontani, hogy az éppen most kapott hírt közöljem, hogy az oroszok Galíciát teljesen kiürítették. Továbbá bátorkodom még kérni, hogy a 21. zászlóalj, amely jobbra itteni lakosokból áll, következésképpen minden alkalmat felhasználva a dezertálásra, innen elrendelni, s helyette számomra a Zrínyi-zászlóalj¹⁴ átküldeni; és pedig ezt annál is inkább remélem, mivel Bangya őrnagy, akire helyismerete miatt nagy szükségem van, szintén itt van, és a dandárnokok hadügyminiszteri rendelet szerint teljességgel felüggesztettek.¹⁵

Eredeti, német nyelvű sk. tisztázat. MNL OL R 23. Henryk Dembinski iratai. 8. kötet, No. 923. Hermann Róbert fordítása.

6.

[*Munkács, 1849. június közepe?*]

Kazinczy ezredes felhívása Vay Lászlóhoz¹⁶ és Bernát Bertalanhoz¹⁷

Kapitány Úr!

Legújabbban, miolta seregemet multiplikálni¹⁸ kezdettem, hírül adtam többeknek többféle módokat, mely szerint csapatokat szervezzenek.

Találtam Számodra és Bernát számára is valamit. Verbuváljatok egy-egy escadronra¹⁹ való legényeket lovastól, azon biztos ígéretem mellett, hogy lovaikat egész 150 pengő forintig megváltom, és 20 pengő Handgeldet²⁰ is adok nekik, benneteket pedig azonnal svadronyos századosokká és in spe divisions-commandans rézgallérosokká teszek.²¹ Annál is inkább, mert pár hét alatt itt is lesz készen 100-150 huszár újonc tökéletesen felszerelve. A lovakat naponta várom, a szerelés készül erősen, a legénység már nagy részben itt van, és gyalog exercirozik.²² Hozzatok ki-ki vagy 100 lovast, és szép kilátástok lesz. Vegyétek komoly fontolóra és tegyetek már egyszer Ti is magatok- és hazátokért valamit.

Barátod
Kazinczy

¹⁴ A 35. honvédszászlóalj. Az alakulat korábbi elnevezése volt a Zrínyi-csapat.

¹⁵ Görgői hadügyminiszter 1849. június 1-jén rendeletben intézkedett a dandárkötelék megszüntetéséről. Közli: *Böhm – Farkas – Csikány* 1998. 149. o. Bangya őrnagy ekkor a 35. honvédszászlóalj parancsnoka volt, egyben a 19. hadosztály 2. dandárának Bereg megyei csapatait vezette. *Solymosi* 2013. 82–83. o.

¹⁶ Vay László gróf (1823–1884): Kazinczy Lajos rokona és gyerekkori barátja, kilépett cs. kir. hadnagy. 1848 nyaratól a Csongrád megyei lovas nemzetőrségnél, majd a 10. honvédszászlóaljban szolgált. Részt vesz a délvidéki harcokban. November 29-én főhadnaggyá nevezik ki a 16. (Károlyi) huszárezredhez. Decembertől a 7. (Reuss-Köstritz) huszárezredben szolgált, majd 1849. februártól százados és parancsörtszt Dembiński mellett. Júniustól a IX. hadtest főpénztárnoka. A fegyverletételkor emigrál. *Bona* 2008–2009. II. 512–513. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/szazadosok-az-1848-49-evi-szabadsagharcban-96F2/eletrajzi-adatok-989D/v-A3AC/grof-vay-laszlo-A3D6/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

¹⁷ Bernát Albert (Bertalan): szintén Dembiński parancsörtsztje. *Bona* 2008–2009. I. 171. o.

¹⁸ Megsokszorozni.

¹⁹ Lovasszázadra.

²⁰ Foglalót.

²¹ Lovaskapitányokká és reménybeli osztályparancsnokokká.

²² Gyakorlatozik.

Eredeti sk. tisztázat. MNL OL HM Ált. 164. doboz. 415–416. folio. Kívül: „Kazinczy ezredes Gróf Vay László századosnak vagy Bernát Bertalannak, Eperjesen vagy Zborón.”²³

7.

[Munkács, 1849. június közepe]

Kazinczy ezredes felhívása Máramaros, Bereg és Ung megye lakosaihoz

Szózat.

Máramaros, Bereg és Ung megye lakosaihoz.

A kormány rendeletéből ezen három megye hadi főparancsnokául neveztettem ki. Amidőn a főparancsnokságot hazánknak egy oly fontos részében általveszem, szükségesnek tartom nemcsak a polgári hatóságokat, hanem minden egyes polgárt felhívni: hogy nékem testvéri kezet nyújtván, igaz hazafiúi hévvel mindent tegyen mi a haza javára és oly nehezen szerzett függetlenségünk fenntartására szükséges. Polgártársak! Ha szent ügyünket egyesült erővel kitartással és lelkesedéssel támogatjuk, nincs erő a földön mely minket legyőzhessen. Én ezen megyékben a már eddig is szép számmal létező erőt még jelentékenyebben szaporítandom.

Az új csapatok alakításánál kéntelen leszek Polgártársaim közül majd ezt, majd amazt, majd a művészt, majd kézmívest segítségül felhívni.

Elvárom tehát minden részről a legnagyobb készséget. A haza mindent készpénzzel fizet, önöknek pedig a legszebb alkalom nyílik készségök legfényesebb kitüntetésére. Részemről legszentebb kötelességemnek tartandom Hazánk határait sértetlenül megtartani és nem csak a személyes bátorságra, sőt minden egyesnek magány birtoka felett örködni: a jó hazafi nálam mindenkor oltalmat talál, szent ügyünk árulói ellenben érdemlett büntetésöket veendik.

Polgártársak! Még egyszer felhívlak titeket együtt munkálódásra és barátságos egyetértésre; részemről tett ígéretimet szentül meg fogom tartani és bizalmatokat megnyerni fő törekvésem leend.

Intézkedéseim a három megye kormánybiztosaival mindenkor összhangzásban fognak történni.

Kazinczy ezredes

Nyomatott hirdetmény kéziratos tisztázata. HL 1848–49. 50/141. Közli: *Pásztor* 1979. 67–68. o. Nyomatott példány MNL OL Máramarosi ir.

²³ Végül egyikük sem került a Kazinczy-hadosztályhoz, így feltételezhető, hogy sem Vay gróf, sem Bernát nem fogadta el Kazinczy felkérését.

8.

Főhadiszállás Munkács, 1849. június 18.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy Pál²⁴ őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy őrnagy Úrnak, Munkács vára parancsnokának.

Munkács várában.

A várfedezeti erőből egy fő-, s egy altiszt 15 emberrel, töltnényekkel ellátva még mai nap Namény felé indítandó, első állomásuk Beregszász, második Namény leend. Elindulásuk előtt a csapatot vezénylő tiszt Pfahler²⁵ kapitány s élelmezési főbiztos Úrral Munkácson a Szarvas vendégfogadóban fog értekezni, a többi utasítást pedig Naményban Usener²⁶ kapitány s táborkari tiszt adandja.

Ezredes Úr parancsából

Markusovszky²⁷ segédtsízt

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 33/321.

9.

Munkács, 1849. június 18.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

32. szám

Kazinczy hadtest

Mezősy őrnagy úrnak Munkács vára parancsnokának. Munkács várában.

A vársáncolatnál foglalkodó munkások feletti felügyelésre, és a kellő rend fenntartására, a várőrizetből 12 ember egy altiszttel holnap reggeli 5 órakor készen legyen, s Dezső²⁸ főhadnagy és erődítési mérnök úr rendelkezése alá helyeztessék.

Ezredesi parancsból

Markusovszky segédtsízt

Korabeli másolat. HL 1848–49. 33/322.

²⁴ Mezősy Pál (1800–?): kilépett cs. kir. huszár hadnagy. 1848. augusztus közepétől az Abaúj megyei lovas nemzetőrség főhadnagya, majd a 34. (Porosz herceg) gyalogezred 1. zászlóaljának századosa. Ez év őszén részt vett a Jellačić elleni harcokban, majd a feldunai hadtestben szolgált. December elején a fővárosban a katonai elszállásolási hivatal vezetője. 1849. január 15-étől a munkácsi vár parancsnokává nevezik ki. Június 13-án őrnaggyá léptetik elő. A vár augusztus 26-i fegyverletételéig szolgált. Az aradi hadbírósg előbb halálra, majd 18 év várfogságra ítéli. 1850 nyarán kegyelmet kap. *Bona* 2000. 512–513. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/torzstisztek-27A0/vertesi-mezosy-pal-2A3A/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

²⁵ Pfahler Károly. *Bona* 2008–2009. II. 215. o.

²⁶ Usener, Gustaw. *Bona* 2008–2009. II. 496. o.

²⁷ Markusovszky Gusztáv József. *Bona* 2008–2009. II. 66. o.

²⁸ Decső (Dezső) Károly. *Bona* 1998–1999. I. 299. o.

10.

Munkács, 1849. június 18.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy őrnagy és Munkács vára parancsnokának. Munkács vár.

A vár őrizetét képező szabolcsi vitézek²⁹ felszólítandók, hogy a most rendezés alatt lévő huszárcsapatba mentül számosabban béálljanak, a vállalkozók 20 pengő forint haddíjon kívül tökéletesen felszereltettek, lovak vásárlása iránt az intézkedés már megtétele. Eljárása eredményérül elvárom Őrnagy úr mennél előbbi jelentését.

Ezredes úr parancsából

Markusovszky segédtsizt

Korabeli másolat. HL 1848–49. 33/324.

11.

Főhadiszállás, Munkács, 1849. június 19.

Kazinczy ezredes előléptetéseket terjeszt fel a hadügyminisztériumhoz

42. sz.

Kazinczy hadtest

A hadügyminisztériumhoz Buda-pestén.

A következő előterjesztéseket, és illetőleg kinevezéseket vagyok bátor felterjeszteni:

Kovács László³⁰ volt honvéd főhadnagyot, később utászkarri főhadnagyot és számvevőt, hadtestemhez számfeletti századosul, főszámvevő és pénztárnokul.

Zsolnai Samu volt osztrák lovas hadnagyot, most honvéd főhadnagyot, a felállítandó új lovas csapathoz századosul.³¹

Markusovszki József hadnagyot és segédemet, ugyanazon minőségben számfeletti főhadnagyul.

Méredi Alajos³² utászkarri őrmestert, honvéd hadnagyul és számvevő segédül.³³

Romantovszki³⁴ mérnököt s volt porosz hadnagyot főhadnagyul, és³⁵

Máró³⁶ mérnököt hadnagyul.

Mind június 1-jétől szám[ítandó] rang és illetménnyel.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 22 573.

²⁹ A felső-magyarországi védsereg szabolcsi osztályának katonái.

³⁰ *Bona* 2008–2009. I. 592. o.

³¹ Hadügyminisztériumi megjegyzés az iraton: „nincs tudomása ama lovas csapatról, és nem is adhatja beleegyezését.”

³² Személye nem beazonosítható.

³³ Hadügyminisztériumi megjegyzés az iraton: „hová?”

³⁴ Keresztneve nem ismert. Romantovszky (Romantowski) N. *Bona* 2008–2009. II. 277. o.

³⁵ Hadügyminisztériumi megjegyzés az iraton: „hol?”

³⁶ Máró Lajos. *Bona* 1998–1999. II. 448. o.

12.

Főhadiszállás, Munkács, 1849. június 20.

Kazinczy ezredes levele a hadügyminisztériumhoz a számadások elkészítésének nehézségeiről

45. sz.

Kazinczy hadtest

A hadügyminisztériumhoz Buda-pestén.

A Közlöny ...-ik³⁷ számában a számadások és pénzkezelések iránti rendelet következtében ezennel jelentem, hogy miután a parancsnokságot csupán e hó közepe táján vettem által, e hónap számadásait csupán a rendelet szerinti időben, azaz jövő hónapban fogom felterjeszteni.

Rendeltetik továbbá, hogy a jövő hóra esendő pénzkellék jegyzéke is felterjesztessék – ennek elkészítése még e hóban lehetetlen nálam, miután seregeim naponta szaporodnak, az erődítési munkálatok pedig részint szaporodnak, részint ismét kevesednek –, s eddigi ittlétem nem adott elegendő alkalmat a pénzkellék megközelítőjét elkészíthetni.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 22 574.

13.

Munkács, 1849. június 20.

Kazinczy ezredes levele Eötvös Tamás, Ung-Bereg megyei kormánybiztosnak

48. szám

Kazinczy hadtest

Eötvös Tamás³⁸ Ung és Bereg megyei kormánybiztosnak!

Az ellenség előtt állván, minél több erőt kell kifejtennem, annál inkább természetes, hogy a meglevőt felhasználni, használhatóvá tenni közös kötelességünk. Az ágyú okvetlen cikke a hadnak, ágyú ló nélkül, ember fegyver nélkül; az újon felszerelt ágyúk, íme, maholnap felszerelve készen fognak állani, s ló bele sincsen. Kötelességemnek ismerem azért kormánybiztos urat felkérni, hogy minden áron lovat az ágyú elibe szerezni iparkodjunk. Felkérem, hogy azonnal felhatalmazással ellátni szíveskedjék valamely tisztet, ki lovakat vásárolni siessen. Pénznek általában szorító szűkében lévén, azt is kérek mielőbb, mentül többet, mert a haza kívánja, igényli.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL Eötvös ir-

³⁷ Szám az iraton nincs megadva.

³⁸ Eötvös Tamás (1800–1867): 1849 februárjától ungi kormánybiztos. Azelőtt Bereg megyei alispán és beregszászi nemzetőrparancsnok, majd Bereg megyei nemzetőr őrnagy, 1848–1849 fordulóján pedig a munkácsi vár ideiglenes parancsnoka. 1849 májusától ungi kormánybiztossága mellett, Bereg megye kormánybiztosi és főispáni tisztét is ellátta. A szabadságharc után bujkál, majd földalja magát. A pesti hadbíróóság 1851 őszén előbb halálra, majd 1852 tavaszán 6 év várfogságra ítéli. Bővebben lásd *Solymosi* 2005. 83–93. o.

14.

Budapest, 1849. június 21.
A Kazinczy-hadosztály hadrendje

Létszám kimutatása Kazinczy ezredes hadosztály külön csapatjainak

<i>Gyalogság</i>			
<i>nevezetesen</i>	<i>század</i>	<i>parancsnok</i>	<i>ember</i>
16. honvéd zászlóalj	1		184
20. honvéd zászlóalj	4		684
21. honvéd zászlóalj	4		640
22. honvéd zászlóalj	6		1264
Máramarosi zászlóalj ³⁹	5		725
Máramarosi vadászok	1		140
Tirol vadászok	1		120
Krasznai szabolcsi	1		100
		összesen	3857

<i>Lovasság</i>				
<i>nevezetesen</i>	<i>század</i>	<i>parancsnok</i>	<i>ember</i>	<i>ló</i>
12. huszár ezred	1		177	180
lovas portyázó			40	40
		összesen	217	220

<i>Tüzérség</i>						
<i>nem</i>	<i>század</i>	<i>parancsnok</i>	<i>ember</i>	<i>ló</i>		<i>löveg</i>
				<i>nyerges</i>	<i>fogat</i>	
3 és 6 fontos	-	-	152		69	8
			34		16	2
		összesen	186		85	10

<i>Ismétlés</i>	<i>ember</i>	<i>ló</i>		<i>löveg</i>
		<i>nyerges</i>	<i>fogat</i>	
Gyalogság	3857			
Lovasság	217	220		
Tüzérség	186		85	10
összesen	4260	220	85	10

Eredeti tiszttzat. HL 1848–49. 34/74.

³⁹ A 105. honvédzászlóalj.

15.

Főhadiszállás, Munkács, 1849. június 21.

Kazinczy ezredes előléptetési felterjesztései a hadügyminisztériumhoz

Kazinczy hadtest

A hadügyminisztériumhoz Buda-pesten.

A következő előterjesztéseket, és illetőleg kinevezéseket vagyok bátor felterjeszteni:

a) Neumann⁴⁰ őrnagy, s munkácsi térparancsnok úr előterjesztésére, melléje segédül: Simonyi Endre⁴¹ volt őrmestert, hadnagynak.

Ugyanahhoz ruharaktár felügyelőnek.⁴²

Kresz János⁴³ volt őrmestert, hadnagynak.

b) Az alakulóban lévő 1-ső huszárszázadhoz:⁴⁴

századosul: Keresztesy Ferenc⁴⁵ volt honvéd századost,

főhadnagyul: Temesváry György⁴⁶ főhadnagyot,

hadnagyul: Uray Mórt.⁴⁷

c) A zempléni vadász csapatbeli 1-ső századhoz:

századosul: Cserniczky Károly⁴⁸ főhadnagy,

főhadnagyul: Tok Samu⁴⁹ 20. zászlóaljbeli hadnagy,

hadnagyul: Déli János⁵⁰ alhadnagy, Sóvári János⁵¹ 20. zászlóalji őrmestert.

2-ik századhoz:

századosul: Eperjesi Antal⁵² főhadnagy,

főhadnagyul: Oláh József⁵³ hadnagy,

hadnagyul: Németh György,⁵⁴ Déli István⁵⁵ szolgált sorkatona őrmestert.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 24096.

⁴⁰ Személye ismeretlen és beazonosíthatatlan.

⁴¹ *Bona* 1998–1999. III. 149. o.

⁴² Hadügyminisztériumi megjegyzés az iraton: „nem ruharaktárhoz, hanem segédül.”

⁴³ *Bona* 1998–1999. II. 320. o.

⁴⁴ Hadügyminisztériumi megjegyzés az iraton: „csak az ezredparancsnok útján.”

⁴⁵ *Bona* 2008–2009. I. 542. o.

⁴⁶ *Bona* 1998–1999. III. 327–328. o.

⁴⁷ *Bona* 1998–1999. III. 395. o.

⁴⁸ Cserniczky Károly. *Bona* 2008–2009. I. 250. o.

⁴⁹ *Bona* 1998–1999. III. 347. o.

⁵⁰ Dely János. *Bona* 1998–1999. I. 303. o.

⁵¹ Személye nem beazonosítható.

⁵² *Bona* 2008–2009. I. 318. o.

⁵³ *Bona* 1998–1999. II. 600. o.

⁵⁴ Személye nem beazonosítható.

⁵⁵ Dely István. *Bona* 1998–1999. I. 302. o.

16.

[Munkács], 1849. június 21.
Kazinczy ezredes napiparancsa

Kazinczy hadtest

Napiparancs.

Fő törekvésem lévén, hogy a parancsnokságom alatti hadtest semminemű hiányt ne szenvedjen, s az érdem mindenkor illően megjutalmaztassék, őrnagy s parancsnok uraknak kötelességül teszem ezennel.

1.) Zászlóaljaik szükségleteit haladék nélkül béküldjék a felelőség, különben őket érendi vész.

2.) Zászlóaljakbani tisztí előterjesztéseket hasonlóképp mielőbb elvárom, s ehhez az illető zászlóaljaknál tisztí állomások hiánya miatt netalán nem alkalmazható, fellebb altisztek névjegyzéke is hozzá melléklendő.

3.) Minden szabadsággal távollevő tiszteknek hírül adandó, hogy mai naptól számítva III. napok alatt állomásaikhoz visszatérjenek, ellenkező esetben, minthogy ellenség előtt a tiszteknek helyt kell állani, a tiszték sorából kitörültetnek.

Tisztekül kinevezem

a) Neumann őrnagy s munkácsi térparancsnok úr előterjesztésére, melléje segédül Simonyi Endre volt őrmestert hadnagynak, ugyanahhoz ruharaktár felügyelőnek Kresz Sándor volt őrmestert hadnagynak.

b) Az alakulóba lévő 1. huszárszázadhoz századosul Keresztesy Ferenc volt honvéd százados[ot], főhadnagyul Temesváry György főhadnagyot, hadnagyul Uray Móriczot.

c) Zempléni vadász csapatbeli 1. századhoz századosul Csernyiczky Károly főhadnagy[ot], főhadnagyul Tok Samu második 2. zászlóaljbeli hadnagy[ot], hadnagyul Deli János alhadnagy[ot]. 2. századhoz századosul Eperjesy Antal főhadnagy[ot], főhadnagyul Oláh József hadnagy[ot], alhadnagyul Németh György, Déli István szolgált sorkatonabeli őrmestert.

Mindezek rangjaikat a miniszteri kinevezés keltével kapják.

Pótlék a napiparancshoz

Hadtestem alá tartozandó minden osztály, vagy csapat, a hadtest pénztárából fogja jövőre pénzét felvenni, rendes létszámkimutatással ellátott pénzkelléki okmány és nyugta mellett. Továbbá minden számadás a hadtesti számadó hivatalhoz fog küldetni, honnét az illető minisztériumhoz léssen felterjesztendő. E részbe különös pontosságot követelek, minden kiadást okmányolva, és a zsoldjegyzéket létszámmal összhangzólag kívánom. Ha van rendkívüli zsold, vagy pedig adatott, azt a számadásba, az adást rendelő paranccsal kelletik okmányolni.

Tápla jegyzékek⁵⁶ amennyire lehet rendesen vezetendők, az általvett húsról, borrul, kenyérről, zabról és szénáról, mert csak úgy követhető rend és kielégítettés minden egyen által, ha hogy ki-ki a magáét, és soha másét, egyik a másiknak hanyagsága, vagy rendetlensége miatt el nem szedi.

⁵⁶ Élelmezési jegyzékek.

Minden osztály, vagy zászlóalj parancsnoka azonnal egy pénzkelléki tervrovatot készítsen, mennyi pénzre lesz szüksége egy óra csapatjának zsoldjára és pénzbeli kiadásaira, hogy azt összegezve, a Közlöny rendelete nyomán felterjeszthessem, a költségvetés július 1-jétől 31-éig lészen kifizetve, és e hó utolsó napjáig okvetlen beadva.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 34/78.

17.

Munkács, 1849. június 22.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy őrnagy úrnak s Munkács vára parancsnokának. Munkács várában.

A szomszéd terület kellőképpen kiismerésének könnyítésére, valamely special térképre Munkács vára tájáról lévén szükség, Önnek ezennel meghagyatik, hogy azt, ha a várban találhatik, azonnal főhadiszállásomra átszolgáltassa.

Ezredes úr parancsából

Markusovszky segédtiszt

Korabeli másolat. HL 1848–49. 34/160.

18.

Munkács, 1849. június 23.

Kazinczy ezredes jelentése Görgei hadügyminiszternek

Kazinczy-hadosztály

Görgei Artúr hadügyminiszter úrnak Budapesten

Amint jelentém, Ung, Bereg és Máramaros vármegyék hosszú határvonalát az itt talált haderővel nem lehet megvédelmezni. A részemre kitűzött visszavonulási pont Namény, melyet azonban én el sem érhetek, annál kevésbé vagyok megtartani képes a máramarosi őrség nélkül; ezt az őrséget pedig nem könnyen lehet eme nagyfontosságú vidékről kihúzni, hol az sóbányákat, lőpor- és puskagyárakat, valamint több vasöntő telepet fődöz. Sőt magát a népséget is – rusznyákok és oláhok, kik ezen határmegyéket lakják – szemmel kell tartani.

Ezért kénytelen vagyok sürgetőleg kérni, méltóztassék ezen, hadászati tekintetben is főfontosságú, a határoknál álló ellenség által folytonosan veszélyeztetett vidék biztosítására megkívántató intézkedéseket mielőbb megtenni.

Nézetem szerint ide egy önálló *hadtestre* van szükség: egyik hadosztály Ung és Bereg számára, a főhadiszállás Munkácson; a másik csupán Máramaros számára, főhadiszállása Sziget; a lovasság Beregszász környékére jönne.

Megkísérlettem mindent seregem szaporítására, de ez a lakosságnak, ha nem is éppen ellenséges, minden bizonnyal nagyon közönyös hangulatával szemben kivihetetlen. Mindenekelőtt kérek:

1. némi segítséget gyalogságban, ha mást nem, újoncokat; vagy legalább a 20., 21., 105., 106. honvédszászlóaljok kicserélését, melyek itt szedetve, egy megbocsáthatatlan hibából mindjárt itt is alkalmaztattak. A katonát egyáltalában célszerűbb idegen vidéken alkalmazni; de ezek a zászlóaljok azonfelül nem is valami hazafias érzületűek. A közembere el nem szalasztja az adott alkalmat a szökésre.

2. Múlhatatlanul szükségem van több lovasságra; lévén összes lovasságom *egy század huszár* Máramarosban. A szükség által ráutalva, régen hozzáfogtam egy lovasezredet szervezni, apró hegyi lovakon, dzsidákkal; 3–4 hét alatt három osztályt remélek kiállíthatni; ennek pénzszükséglete fedezésére kértem is korábbi jelentésemben a hadügyminiszter urat 50.000 forint pengő kiutalványozására.

3. A legnagyobb szükében vagyok a fegyvereknek; az általam itt talált csapatoknak is többnyire dzsidájok van csak, a bércek szorosai védelmére semmi fegyver.

Végre 4. jelentem, miképp a munkácsi szertárban 11 db ágyút találtam, hatfontosokat, közte egy vetágyút⁵⁷. Rögtön intézkedtem, hogy ezek használható karba helyeztessenek; 3 db már ki van fúrva; mindnyájának kész az ágyútalpa. Ezen ágyúkat kérem magamnál meghagyni, miután mindössze is néhány egyfontos, és néhány háromfontosom van. Ha magamat tarthatom, gondom lesz rá, hogy az idevaló ágyúgyár nagyobb mérvben dolgozhasson, és engem mezei ágyúkkal lásson el, a várat pedig telepes ágyúkkal.

A közlönyi rendelet következtében, melyben a belügyminiszter úr is követel gyors jelentést a határvédelemről, én ezen jelentést oda is megküldöm.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztázat. MNL OL P 295. A Görgey-család levéltára. Görgei Artúr gyűjtemény. b/6. fasc. dátum szerint. Magyar fordításban közli: *Görgey* 1885–1888. II. 608–609. o., valamint ez alapján *Pásztor* 1979. 70–71. o. E levél másolatát Kazinczy megküldte Szemere belügyminiszternek is. MNL OL BM eln. ir. 1849: 382. A levél másolatban megtalálható még Gaál Miklós emlékirata mellékleteként HL 1848–49. 57a/1. Iratmásolatok 17–20. folio.

19.

Munkács, 1849. június 23.

Kazinczy ezredes levele Szemere belügyminiszternek

Kazinczy hadtest

Szemere Bertalan belügyminiszter úrnak *Budapesten*.

A hadügyminisztérium az Ung, Bereg, Ugocsa és Marmaros megyékben elhelyezett haderőt parancsnokságom alá helyezvén, rendeltetésem helyére lett megérkeztemmel első teendőm volt a létszámot és elhelyezést megtudni, s az ezen hadtest által védendő határvonalat beutazni.

Tapasztalám eképp, hogy az itt állomásozó erővel az érdeklött hosszú határvonalat ellenséges berohanások ellen megoltalmazni lehetetlen, irtam azért azonnal Kormányzó és hadügyminiszter uraknak, s kértem segítyt emberben és fegyverben. Mind ekkoráig azonban válasz sem érkezhvén, annál kevésbé a kért segíty, engedve a kényszerítő szük-

⁵⁷ Tarackot.

ségnek, mai nap ismét futárt küldök hadügyminiszter Úrhoz, a másolatban ide rekesztett kérelemmel, s minthogy a Közlöny száma szerint hasonlóképp ideje kori jelentést kíván fel a határszélekről, hogy a védelmi eszközök iránt ideje korán intézkedtetessék, kötelességemnek tartottam Önt ezen stratégiai, úgy, mint nemzetgazdasági szempontból oly annyira fontos országrész megvédhetése tekintetéből, hasonlóképp a lehető legerélyesebb közremunkálásra s erélyességre felkérni. Nézeteim a hadügyminiszter úrhoz intézett s másolatban ide csatolt jelentésben részletesen kifejtvék.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL BM eln. ir. 1849: 382. Mellette német nyelvű másolatban a hadügyminiszterhez június 23-án írt jelentés.

20.

*Munkács, 1849. június 23.
Kazinczy ezredes napiparancsa*

Kazinczy hadtest

Napiparancs

Örömmel tudatom a hadtesttel, miképp az éjjel vett tudósítás szerint, folyó hó 19-én öszveütközés történt Bártfa körül a mieink, s a hazánkba berohant osztrák-muszka hadsereg között: testvéreink vitézül visszaverték a szabadság leigázására betódult zsoldosokat. 200 huszár, több mint 600 kozákot elkergetett, és Sztropkón⁵⁸ egy vitéz altiszt, 18-ad magával a százat haladó ellenséget kiűzé a városból.

Szolgáljon ez mindnyájunk serkentéséül.

Kereszturi Ferenc⁵⁹ 20. honvédszászlóalj hadbíró a főhadiszálláson marad; a folyó hó 17. napi parancsban nevezett Szabó Lajos⁶⁰ 21. honvédszászlóaljbéli hadbíró pedig zászlóaljával Hrabonitzára⁶¹ költözik át.

Úgyszinte Otlík Gábor,⁶² a zempléni, s utóbb a szabolcsi védcsapatnál volt hadnagy, a főhadiszálláson ordonánc tisztképp⁶³ alkalmaztatik.

Kazinczy ezredes

Közhírré tétel végett kiadatik

Bangya őrnagy

Az eredetivel megegyez.

Bangya Imre⁶⁴ segéd

Korabeli másolat. HL 1848–49. 34/248. Kivontosan közli: *Pásztor* 1979. 73. o.

⁵⁸ Zemplén megyei helység.

⁵⁹ Keresztury Ferenc. *Bona* 1998–1999. II. 208. o.

⁶⁰ Keresztszeghy (Szabó) Lajos. *Bona* 1998–1999. II. 208. o.

⁶¹ Hrabonica, Bereg megye.

⁶² Otlík Gábor. *Bona* 1998–1999. II. 614. o.

⁶³ Parancsörtisztként.

⁶⁴ Bangya Imre százados, Bangya János unokaöccse. *Bona* 2008–2009. I. 135. o.

21.

Munkács, 1849. június 26.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy őrnagy, Munkács vára parancsnokának. A várban.

Felkérem a fent nevezett parancsnokságot, hogy a 91. honvédszászlóalj 1. század részére az hiányzó ruhaneműket kirendelni szíveskedjék.

Kovács László számvevő

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 35/52.

22.

Munkács, 1849. június 27.

A Kazinczy-hadtest június és július havi jelszavainak jegyzéke

Kazinczy hadtest

Jelnevek, jelszavak, tábori hangok jegyzéke

Június és július hónapokra 1849.

<i>Napszám</i>	<i>Jelnév</i>	<i>Jelszó</i>	<i>Tábori hang</i>
június 28.	Árpád	Arad	táskaütés
29.	Béla	Buda	kézütés
30.	Dávid	Debrecen	fegyverütés
július 1.	Károly	Komárom	fütty
2.	Endre	Eperjes	taps
3.	Gábor	Gács	köhentés
4.	Mátyás	Miskolc	kettős fütty
5.	Mihály	Mura	csákóütés
6.	Ádám	Aba	kézütés
7.	Leo	Lőcse	táskaütés
8.	Pál	Pest	fegyverütés
9.	Tamás	Tata	kettős taps
10.	Vince	Várad	csákóütés
11.	Erneszt	Eger	fütty
12.	Dani	Döbrönd	köhentés
13.	Gáspár	Galgóc	taps
14.	Henrik	Hortobágy	táskaütés
15.	Ferenc	Füred	fegyverütés
16.	Márton	Mátra	fütty
17.	Lőrinc	Liptó	csákó ütés
18.	Péter	Patak	kettős taps

<i>Napszám</i>	<i>Jelnév</i>	<i>Jelszó</i>	<i>Tábori hang</i>
19.	János	Jordán	kézütés
20.	Vazil	Verecke	fegyverütés
21.	Ádám	Ardó	táskaütés
22.	Bálint	Békés	köhentés
23.	Elek	Esztergom	kettős fütty
24.	Dávid	Debrecen	csákó ütés
25.	György	Gyöngyös	taps
26.	Mihály	Munkács	fütty
27.	Miklós	Mohács	táskaütés
28.	Kálmán	Kassa	fegyverütés
29.	Imre	Isaszeg	táskaütés
30.	Péter	Pápa	taps
31.	Balázs	Beregszász	köhentés

Kazinczy ezredes

Ezen jegyzék azon hozzátétellel küldetik az illető parancsnokoknak, hogy Máramaros, Ugocsa, Bereg és Ung megyékben levő hadtesteknél ugyanazon jelszók, jelnevek és tábori hangok vannak.

Bangya őrnagy

Eredeti tisztázat. MNL OL 19. ho. iratai.

23.

Munkács, 1849. június 28.

Kazinczy ezredes jelentése a felső-magyarországi hadsereg parancsnokságának

Kazinczy ezredes

A felső-magyarországi hadsereg-parancsnokságnak

Hírek nélkül, utasítások nélkül a legkellemetlenebb helyzetben állok itt. Namény védelmére a beregi erő nem elegendő, hadosztályom nagyobb és jobb része Máramarosba van kikülönítve.

Mégis elrendeltem egy összpontosítást Husztnál, mivel azonban az ellenség Radnánál betört Erdélybe, és az ottani csapatokat Désig szorította, Máramaros megye nem hagyható fedezetlenül.⁶⁵

⁶⁵ 1849. június 21-én indult meg a Grotenhjelm cári altábornagy vezette orosz csapatok támadása Észak-Erdély ellen. A magyar beszercei hadosztály viszonylag gyenge ellenállást tanúsítva néhány nap alatt Désig vonult vissza.

Mivel azonban ez a megye akadályoz hadműveleteimben, a szükséges összpontosítást és az elrendelt visszavonulást lehetetlenné teszi, így kérek határozott parancsokat és utasításokat.

Érkezett hírek szerint az ellenség ma Stryről Dukla felé vonult volna.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű sk. tisztázat. MNL OL R 221. Józef Wysocki iratai. Hermann Róbert fordítása.

24.

[Munkács], 1849. június 29.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy ezredes

Munkácsi várparancsnokságnak.

A várparancsnokság ezen rendelet vétele után *előőrsöket* állít a *Latorca* vize mentiben, balra a vártól egész az erdőig. A tüzérség készen tartasson, ügyelni kell az ungvári útra.

Kazinczy ezredes

Eredeti sk. tisztázat. HL 1848–49. 35/364.

25.

Munkács, 1849. június 30.

Kazinczy ezredes tájékoztatja Bem altábornagyot, az erdélyi sereg főparancsnokát aktuális helyzetéről

Kazinczy ezredes

Bem altábornagy úrnak!

Az ellenséges tisztai átkelés Tokajnál elvágott a megszabott visszavonulási vonaltól.

E hadmozdulat által elszakítva Wysocki tábornok felsőmagyarországi hadtestétől és a *Nagyimihálynál, Strynél* és *Nyíregyházánál* álló ellenséges hadoszlopok közé zárva, nem marad számomra más, mint Husztig visszamenni, ott állást foglalni, ami által kapcsolatba kerülök a Máramaros megyébe kikülönített Zurics oszloppal, és ha szorongatnának, visszavonulnék Técsőn keresztül Nagybánya felé. Vágyva várom Altábornagy Úr parancsait annál is inkább, mert kár lenne egy hadosztályt használatlanul hagyni, amelynek 22 ágyúja van köztük 7 darab 6 fontos a többi 1 és 3 fontos.

A főhadiszállásom holnap Huszton lesz.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű sk. tisztázat. HL 1848–49. 35/558. Bajzik László fordítása. Közli: Adatok 250. o.

26.

Munkács, 1849. június 30.

Kazinczy ezredes értesíti Mezősy őrnagyot, a munkácsi vár parancsnokát, hogy ma éjjel seregével elhagyja Munkácsot

Kazinczy ezredes

Mezősy őrnagy s várparancsnok úrnak!

Tudatom önnel, miszerint én seregemmel ma éjszaka Munkácsot elhagyom, utamat Máramarosnak véve, hol további rendeleteket várok.

Buzdításra, lelkesedésre önnek szüksége nincs, becsületes magyar jelleme, derék férfias, bátor szíve jót áll arról, hogy a reá bízott várat utolsó emberig megvédeni.

Kazinczy ezredes

Eredeti sk. tisztázat. HL 1848–49. 35/425. Közli: *Pásztor* 1979. 75. o.

27.

Munkács, 1849. június 30.

Kazinczy ezredes utasítása a vucskómezei csapatok visszavonásáról

Kazinczy hadosztály

A vucskómezei⁶⁶ parancsnoknak!

Ezen rendeletem vétele után, Ön két századával és egy ágyújával minden késedelem nélkül a legszorosabb felelet terhe alatt útnak indul, s egész Izáig menend (Bisztrán, Herincsén keresztül), itt előőrseit felállítja, s a hidat utolsó emberig védendő. Ezen rendelet kiadásáról Zurics alezredes úr is tudósíttatik.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL 19. ho. iratai.

28.

Vörösmart,⁶⁷ 1849. július 2.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy Pál munkácsi várparancsnok úrnak!

Jelen levél vételével, azonnal és haladéktalanul, requisitio⁶⁸ útján szerezzen nyolc lovat, s ezen küldje el a várban lévő két fúratlan vetálgút. Úgy nemkülönben szerezzen egy erős szekeret, s erre tétesse a másik fúratlan két vetálgút is, s biztos fedezet alatt

⁶⁶ Vucskómező, Máramaros megye.

⁶⁷ Veresmart, Ugocsa megye.

⁶⁸ Rekvirálás, azaz követelés, behajtás.

küldje el hozzám. Az első két *Haubitz*⁶⁹ agyaival együtt (mit Lafetten)⁷⁰ küldessék el, s az ágyúfűrókkal együtt. Az ágyúfedezetnek nem kell túlságosan erősnek lennie.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 36/81.

29.

Huszt, 1849. július 3.

Kazinczy ezredes és Eötvös kormánybiztos felszólítása a Máramaros, Bereg, Ugocsa és Ung megyék lakosságához

Máramaros, Bereg, Ugocsa és Ung megyék lakosságához!

Értésünkre esvén az, miszerént az ellenség, ki annyi károkat okozott már a népnél, ámitó felhívásokat hinteget a lakosok közé, s azokat a magyar kormány iránti hűtelenségre bírni törekszik. Ez okból kéntelenek vagyunk a Felvidék lakosait figyelmeztetni a következőkre.

1. A magyar kormány sohase szegte meg a népnek tett ígéreteket, s a nép szabadságát nemcsak, hogy megszilárdította, de azt az elnyomni akaró ellenség ellenében meg is védelmezte. Méltán követelheti tehát, hogy mindenki hűséggel és bizodalommal viseltesék iránta.

2. Amely helység az ellenségnek ámitó szavaira hajolva vele cimborál, vagy a magyar kormány rendeleteit elfogadni vonakodandik, az érzékenyen meglakol, s a szükség úgy hozván magával, hamuvá és porrá fog égettetni. Ha pedig egyes személy merészlene bünt elkövetni, halál lesz a büntetése.

Kormányunk elég hatalmas a hűségeseket jutalmazni, a vétkeket pedig megbüntetni.

Kazinczy ezredes

Eötvös Tamás ung-beregi jelenlegi tábori kormánybiztos

Korabeli másolat. MNL OL Máramarosi ir.

30.

Hely nélkül [Huszt], 1849. július 5.

Kazinczy ezredes utasítása Jokschmann⁷¹ őrnagynak

Jokschmann őrnagy úrnak!

Visszaküldöm az ágyúkat, mindenképpen készen kell lenniük. Cselekedjen a várparancsnoksággal egyetértésben úgy, hogy sem a vár, sem a hadtest ne rövidüljön.

⁶⁹ Tarack.

⁷⁰ Lövegtalppal együtt.

⁷¹ Jokschmann Károly (1816–1868): volt cs. kir. tüzér altiszt, 1848 augusztusától honvéd tüzér hadnagy, részt vesz a bányási harcokban. Decembertől századosként az északkelet-magyarországi lőszergyártás szervezője, majd őrnagyként az ágyúöntés vezetője. Emellett előbb a munkácsi vár, majd a Kazinczy-hadosztály tüzérparancsnokaként szolgál. *Bona* 2000. 412. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/tabornokok-es-torzstisztek-az-184849-evi-szabadsagharcban-23DD/iii-eletrajzi-adatok-273C/torzstisztek-27A0/jokschmann-karoly-296A/> (A letöltés időpontja: 2019. január 31.)

Kiszolgáló legénységet, löszert, és ami még szükséges, ad a vár, lovakat, szekereket Eötvös kormánybiztos úr. Kérem a legnagyobb sietséget.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztazat. HL 1848–49. 36/242. Bajzik László fordítása. A címzés alatt megjegyzés: „A várparancsnokság tartozik egy századot előőrsként Verhovina felé kiküldeni. Kazinczy.”

31.

Huszt, 1849. július 6.

Kazinczy ezredes előléptetési felterjesztései a hadügyminisztériumhoz

Kinevezés végett a Hadügyminisztériumnak általam ajánltnak s előterjesztemnek:

1. Francz Mihály,⁷² munkácsvári kórodai igazgató hadnagy *jőhadnagyl* folyó év június hó 1-jétől számítandó ranggal és illetménnyel.

2. Dobrojevics Jakab,⁷³ mérnök az utászkarhoz *századosul* folyó év július hó 1-jétől számítandó ranggal és illetménnyel

3. Rottmayer József,⁷⁴ az általa alakított utász századhoz *századosul* folyó év július 1-jétől számítandó ranggal és illetménnyel.

4. Péterffy,⁷⁵ máramarosszigeti tőrőrnagy *hadtesti térparancsnokul*.

5. Zsolnai Samu, az itten alakuló első dzsidás könnyűlovas ezredbeli százados *őrnagyl* s a már alakult osztály parancsnokául.

6. Kerekes,⁷⁶ 9. huszárezredbeli századost *őrnagyl* s az alakuló 2. osztály parancsnokául, azon megjegyzéssel, miszerint a nevezett százados úr azonnal új alkalmazási helyét elfoglalni siessen, mert osztálya kevés napok alatt alakulva leend, s itt létére nagy a szükség.

7. Romantovszky, tiroli vadászcsapat parancsnoka, *századosul* s vadászosztály parancsnokául.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztazat. MNL OL HM Ált. Nem iktatott iratok, 1849. július 6. 163. doboz 456. folio. Kívül hadügyminisztériumi megjegyzés: „Barátom Szász! Küldd nékem azonnal Mihály anyagát ide, felette sürgős a kiküldetése. Menyhárt.”⁷⁷

⁷² Michael Franz. *Bona* 1998–1999. I. 421. o.

⁷³ *Bona* 2008–2009. I. 289. o.

⁷⁴ *Bona* 2008–2009. II. 281–282. o.

⁷⁵ Péterffy András. *Bona* 2000. 569. o.

⁷⁶ Kerekes József százados végül nem lett őrnagy és nem került a Kazinczy-hadosztályhoz. *Bona* 2008–2009. I. 540. o.

⁷⁷ Menyhárt Antal ezredes, a Hadügyminisztérium katonai osztályának főnöke. *Bona* 2000. 506. o.; Mihály Károly őrnagy, ekkor betegszabadságon. *Bona* 2000. 516–517. o.; Szász János alezredes, ekkor szegedi térparancsnok. *Bona* 2000. 650. o.

32.

*Huszt, 1849. július 6.
A Kazinczy-hadtest hadrendje*

Parancsnok: Kazinczy Lajos ezredes (Huszt)

Vezérkari főnök: Kékessy Mihály⁷⁸ őrnagy

Tüzérparancsnok: Jokschmann Károly őrnagy

<i>Alakulat</i>	<i>Parancsnok</i>	<i>Létszám/megjegyzés</i>
19. gyaloghadosztály:	Zurics Ferenc alezredes	Huszt
20. honvédszászlóalj	Bányafy Ferdinánd ⁷⁹ őrnagy	4 század (az egyik század a 16. honvédszászlóaljból) 700 fő
21. honvédszászlóalj	Franz Amann ⁸⁰ százados	6 század 1100 fő
91. honvédszászlóalj	Újhelyi Sándor ⁸¹ őrnagy	5 század (egy század a Dembiński hadtesttel) 800 fő
106. honvédszászlóalj	Pribék Miklós ⁸² őrnagy	6 század 1100 fő
tirolai, krasznai és ugoicsai vadászok	Romantovszky százados	2 század 300 fő
6 fontos gyalogüteg	Spéry Lipót ⁸³ hadnagy	6 löveg, 103 fő, 53 ló
3 fontos gyalogüteg	Simig Rezső ⁸⁴ hadnagy	6 löveg, 93 fő, 34 ló
¼ 1 fontos üteg	Ruscák Antal ⁸⁵ tüzemester	2 löveg, 15 fő, 10 ló
20. gyaloghadosztály:	saját parancsnoksága alatt	Szigeten
22. honvédszászlóalj	Csuhá Péter ⁸⁶ százados	6 század, 1000 fő
105. honvédszászlóalj	Várady Gábor ⁸⁷ őrnagy	6 század, 1100 fő
Szatmári vadászok	Horváth Kálmán ⁸⁸ százados	2 század, 300 fő
½ 6 fontos üteg	Korányi Pál ⁸⁹ főhadnagy	4 löveg, 66 fő, 28 ló
½ 3 fontos gyalogüteg	Pruzsinszky Sándor ⁹⁰ hadnagy	3 löveg, 45 fő, 27 ló
¾ 1 fontos gyalogüteg	Janovics ⁹¹ tüzemester	5 löveg, 47 fő, 22 ló
Lovasság	nincs	Huszt
12. huszárezred	Tisóczky László ⁹² kapitány	1 század, 170 fő, 160 ló
Irreguláris dzsidás osztály (alakulóban)	Zsolnay Sámuel kapitány	3 század, 360 fő, 360 ló

⁷⁸ Bányafy (eredetileg Leibnitzer) Ferdinánd. *Bona* 2000. 229–230. o.

⁷⁹ *Bona* 2000. 436–437. o.

⁸⁰ *Bona* 2000. 200. o.

⁸¹ *Bona* 2000. 692. o.

⁸² *Bona* 2000. 580. o.

⁸³ *Bona* 1998–1999. III. 171–172. o.

⁸⁴ *Bona* 1998–1999. III. 143. o.

⁸⁵ Hrustyák (Rustyák) Antal. *Bona* 1998–1999. II. 84. o.

⁸⁶ *Bona* 2008–2009. I. 260. o.

⁸⁷ *Bona* 2000. 699–700. o.

⁸⁸ *Bona* 2008–2009. I. 465. o.

⁸⁹ *Bona* 2008–2009. I. 575. o.

⁹⁰ *Bona* 1998–1999. II. 727. o.

⁹¹ Keresztnevét nem ismerjük.

⁹² *Bona* 2000. 681–682. o.

A hadtest létszáma: 7299 fő, 694 ló, 23+2 most érkezett löveg.

A munkácsi vár őrsége: parancsnok: Mezősy Pál őrnagy, őrség: 20. honvédszászlóalj két százada, zempléni vadászok két százada.

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 36/357. Közli: *Solymosi* 2013. 127. o.

33.

Huszt, 1849. július 6.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy Pál várparancsnok úrnak!

Minden polgárnak, de kivált közhivatalnoknak az a kötelessége, hogy honának minél terjedelmesebb szolgálatokat tegyen; úgy midőn önre a vár parancsnoksága bízott, ezt nem azért tette a kormány, hogy folytonosan és állandóul az erőt csak bent a várban zárva tartsa, hanem, hogy azzal az egész vidéket dominálja s lássa, nehogy a tájékbeli polgárok csekély ellenséges erő által háborgattassanak. Ezért tehát én ezennel meghagyom s kötelességébe teszem önnek, miszerint jelen rendeletem vételével, a várból két századot azonnal Pudpolócz⁹³ felé indítson meg, ez egyesülni fog a már akkor Munkácson leendő Dercsenyi⁹⁴ féle 40 lovassal, és a kiindítandó munkácsi nemzetőrséggel, s ott, t. i. Pudpolóczon, a netán már széthányt torlaszokat s bevágásokat e csapat ismét helyrehozza, kiegészíti, sőt a bevágásokat meg bővítendő. A csapattal el fog vitetni a várból elegendő 3 fontos álgút is, s megteszi a rendeletet, hogy a bevágásoknál netán lévő ellenséges egyének elfogassanak.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 36/305.

34.

Huszt, 1849. július 6.

Kazinczy ezredes felhívása Máramaros megye alispánjához

Kazinczy ezredes

Máramaros megye alispánjának!

Hazaifüi buzgalmát ismervén vagyok bátor Alispán Urat egy kéréssel terhelni. Hazánk mostani viszonyai Ön előtt csakúgy ösmeretesek, mint énelöttem. Tudjuk tehát, hogy nemzeti éltünk, becsületünk s szabadságunk csak úgy fenntartható, ha minden egyes honpolgár a legnagyobb áldozatkészséggel feszíti meg szellemi és anyagi tehetségét. Önnek buzdító szavai fogják lelkesíteni Máramaros megye lakosait, Önhöz bizalommal viseltetik a nép. Használja fel a nép ezen bizalmát, tartson népgyűléseket, és hívja fel polgártársainkat, hogy ki-ki adakozzon a haza oltárára amennyi és ami tőle telik. Huszár és ágyús lovakra nagyon leginkább szükségem. Nem tekintek a lovak szabályozott nagy-

⁹³ Pudpolóc, Bereg megye.

⁹⁴ Dercsenyi István nemzetőr százados. *Bona* 2008–2009. I. 276. o.

ságára, csak virgonc[ok] és erősek legyenek. Mennél többet tud Alispán Úr kiállítani, annál nagyobb köszönettel veendem. Minden ló az Ön által kötött alku szerint nálam készpénzzel ki fog fizettetni. Tessék azonkívül az általam alakuló huszárokhoz s honvédekhez toborzás útján jó markos legényeket szerezni, minden legény 20 pengő forintnyi felpénzt⁹⁵ kap. Ezenkívül egy utász csapatot is alakítok, melyhez ácsok, kőművesek, molnárok és bányászok leginkább alkalmasak. Ezek nagyobb fizetést kapnak a honvédekénél, élelmezés dolgában pedig úgy láttatnak el, mint a többi honvédek, tudniillik a napi díjon felül fél kenyeret, fél font húst, szükséges mennyiségű főzeléket és 1 mészely⁹⁶ bort kapnak. Azon lelkes honfiak, kik e toborzásban és lókiállításban magukat kitüntetni fogják, Alispán Úr ajánlatára képességük szerint magasabb vagy kisebb tisztirangot kapnak jutalmul, ha a seregbe kívánnak lépni. Ellenkező esetben pedig fáradalmiért illendő jutalomra számolhatnak. Alkalma van most mindenkinek hazájához s szent szabadságához hú ragaszkodását tettel bebizonyítani. Hiszem, hogy ezen kérésem siker nélkül nem marad, mert meggyőződésem, hogy ezen ügy kivitelét a legjobb kezekre bízom. Meghagyásból

Bangya őrnagy, vezérsegéd

Korabeli másolat. MNL OL Máramarosi ir.

35.

[Huszt], 1849. július 7.

Kazinczy ezredes utasítása Jokschmann őrnagynak

Jokschmann őrnagy úr!

Jelentése folytán megbízom azzal, hogy az iparosokra vonatkozólag cselekedjen a saját belátása szerint. Ha várat ez kényelmetlenül érintené, tartsa a szükséges szekereket állandó készenlétben, hogy azonnal elutazhasson. A tarackokat tegnap este elküldtem, remélem, mostanáig már 2 készen van.

A tarackokra nézve az történik, amit már elrendeltem, nevezetesen: kettőnek a lövegmozdonyok és a lövegtalpak a várból lesznek biztosítva, helyettük a vár számára szükségülövegtalpak készülnek.

Két század zempléni ma éjszaka Munkácsra érkezik. Ezek a vár parancsnoksága alatt álló 91. [honvéd]zászlóalj százada helyett érkeznek. A 91. [honvéd]zászlóalj százada az Ön parancsnoksága alatt áll és az Ön utasítására a szállítmányokat ide kíséri csakúgy, mint Dercsényi kapitány 40 huszára.⁹⁷

Ha az ellenség szorongatja, e csapat fedezete mellett vonuljon mindennel ide. A zempléniek a várba mennek és védelem esetén kezelik a trombonpuskákat.⁹⁸

Ami az ágyúgolyókat illeti, azokat nem Pestre kell küldeni, hanem egy biztonságos helyen elásni.

⁹⁵ Felfogadási pénzt, foglalót.

⁹⁶ Korabeli űrmérték, kb. 0,42 liternek felelt meg.

⁹⁷ Ti. Dercsényi István lovas „gerillái.”

⁹⁸ Széles csóvégű puskák.

Az egyenruhákat fedezet mellett azonnal küldje ide, *éjjel-nappal* szállítani kell. Amint a tarackok készen vannak, a legnagyobb sietséggel vonuljon be.

Kazinczy ezredes

Ezt a rendelkezést közölni kell a várparancsnoksággal.

Eredeti, német nyelvű tisztázat. HL 1848–49. 36/366. Bajzik László fordítása.

36.

Huszt, 1849. július 7.

Kazinczy ezredes utasítása a munkácsi várparancsnokságnak

Kazinczy ezredes

A munkácsi várparancsnokságnak!

A zempléniek két századát vegyék a parancsnokságuk alá. Fegyverezzék fel ezeket az embereket a várban készleten levő trombon- és vadászpuskákkal; ezzel szemben a 91. zászlóalj századát helyezték Jokschmann őrnagy parancsnoksága alá!

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztázat. HL 1848–49. 36/371. Bajzik László fordítása.

37.

Huszt, 1849. július 8.

A Kazinczy-hadtest hadrendje

<i>Alakulat</i>	<i>Parancsnok</i>	<i>Létszám/megjegyzés</i>
19. hadosztály:	Zurics Ferenc alezredes	Sziget
91. honvédszászlóalj	Zokoly János ⁹⁹ százados	4 század, 600 fő
106. honvédszászlóalj	Pribék Miklós őrnagy	6 század, 1100 fő
Krasznai vadászok	Szabó ¹⁰⁰ százados	1 század, 100 fő
½ 6 fontos gyalogüteg	Korányi Pál főhadnagy	3 löveg, 50 fő, 28 ló
1 fontos gyalogüteg	Janovics tüzemester	5 löveg, 52 fő, 26 ló
20. hadosztály:	nincs	Huszt
20. honvédszászlóalj	Bányafy Ferdinánd őrnagy	4 század, 700 fő
21. honvédszászlóalj	Franz Amann százados	6 század, 1100 fő
22. honvédszászlóalj	Mészely Ferenc ¹⁰¹ őrnagy	6 század, 1000 fő
105. honvédszászlóalj	Várady Gábor őrnagy	6 század, 1100 fő
½ vadász zászlóalj	Horváth Kálmán százados	3 század, 450 fő
Tirol-i lövészek (schützen)	Romantovszky százados	1 század, 150 fő

⁹⁹ Bona 2008–2009. II. 582. o.

¹⁰⁰ Személye nem beazonosítható.

¹⁰¹ Bona 2000. 513–514. o.

<i>Alakulat</i>	<i>Parancsnok</i>	<i>Létszám/megjegyzés</i>
utászok	Fornet Kornél ¹⁰² százados	1 század, 100 fő
6 fontos gyalogüteg	Spéry Lipót hadnagy	8 löveg, 96 fő, 67 ló
3 fontos gyalogüteg	Simig Rezső hadnagy	8 löveg, 89 fő, 63 ló
½ 3 fontos gyalogüteg	Pruzsinszky Sándor hadnagy	4 löveg, 45 fő, 32 ló
¼ 1 fontos gyalogüteg	Ruscák Antal tüzmaster	2 löveg, 17 fő, 11 ló
Lovashadosztály	nincs	Huszt
12. huszárezred	Tisóczky László kapitány	1 század, 170 fő, 160 ló, Huszt
Dzsidások (alakulóban)	Zsolnay Sámuel kapitány	2 és fél század, 340 fő, 340 ló, Száldobos és Huszt

A hadtest létszáma: 8259! (elírás, helyesen 7259) fő, 727 ló.

A munkácsi várórség: 4 század gyalogos.

4 vetágyú jön még Munkácsról holnapután.

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 36/462. Közli: *Rosonczy* 2009. 205–207. o. és *Solymosi* 2013. 128. o.

38.

[*Huszt, 1849. július 8.*]

*Kazinczy ezredes hadteste*¹⁰³

Kazinczy Lajos ezredes, hadtestparancsnok

Kékesy Mihály őrnagy, hadtest vezérkari tiszt

Jokschmann Károly őrnagy, hadtest tüzérparancsnok

<i>Csapat- parancsnok</i>	<i>Csapat</i>	<i>Alakulat</i>		<i>Lövegek</i>					<i>Fő</i>	<i>Lovak</i>	
		<i>gyalogos</i> <i>század</i>	<i>lovasszázad</i>	<i>Fém</i>			<i>Vas</i>	<i>Nyerges</i>		<i>Hámos</i>	
				<i>Fontos</i>	<i>7 fontos</i> <i>tarack</i>	<i>6</i>					
				<i>1</i>	<i>3</i>	<i>6</i>		<i>6</i>			
19. hadosztály											
Zurics Ferenc alezredes, hadosztályparancsnok											
Zokoly százados	91. honvéd- zászlóalj	4							600		
Pribék őrnagy	106. honvéd- zászlóalj	6							1100		

¹⁰² *Bona* 2000. 333–334. o.

¹⁰³ A július 8-ai hadrend oroszok által zsákmányolt változata alapján.

Az északkelet-magyarországi Kazinczy-hadosztály iratai, 1849. június 12. – augusztus 25.

Csapat- parancsnok	Csapat	Alakulat		Lövegek						Lovak		
		gyalogoszázad	lovasszázad	Fém				Vas	Fő	Nyerges	Hámos	
				Fontos		7 fontos tarack						
Szabó százados	krasznai vadászok	1								100		
Korányi főhadnagy	fél hatfontos gyalogüteg							3		50		28
Janovics tüzmeister	egyfontos gyalogüteg			5						52		26
20. hadosztály												
hadosztályparancsnok nincs Usener százados vezérkari tiszt												
Bányaffy őrnagy	20. honvédszászlóalj	4								700		
Amann százados	21. honvédszászlóalj	6								1100		
				1	3	6		6	12			
Várady őrnagy	105. honvédszászlóalj	6								1100		
Horváth százados	fél vadászszászlóalj	3								450		
Romantovszky százados	tirol vadászok	1								150		
Fornet százados	utászok	1								100		
Spéry hadangy	hatfontos gyalogüteg					6	2			96		67
Simig hadnagy	háromfontos gyalogüteg					6	2			89		63
Pruzsinszky hadnagy	fél háromfontos gyalogüteg					3	1			45		32
Ruscák tüzmeister	negyed egyfontos gyalogüteg			2						17		11
Lovashadosztály												
Tisóczky kapitány	12. huszárezred		1							170	160	

Csapat- parancsnok	Csapat	Alakulat		Lövegek						Lovak		
		gyalogoszászad	lovasszászad	Fém				Vas	Fő	Nyerges	Hámos	
				Fontos		7 fontos tarack						
Zsolnay kapitány	oktatás- ba és kiképzésbe vont könnyű lándzsások		1 és 1 és fél							150 és 190	150 és 190	
	Összesen	38	3 és fél	7	9	6	5	3		7259	500	227

Kazinczy ezredes

Másolat. Közli: *Nyepokojcsickij* 1999. 176. o. 6. táblázat.

39.

Huszt, 1849. július 8.

Kazinczy ezredes utasítása a munkácsi várparancsnokságnak

199. szám

Kazinczy hadtest

Munkács vára parancsnokságának. Munkács várában.

Egy tábornoki tisztnek a csatatereni eleste miatt, a július hóra kitűzött jelszavak megváltoztattak, minél fogva az újdön kijelölteket ezennel átküldöm

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 36/415. A melléklet hiányzik.

40.

Huszt, 1849. július 8.

Kazinczy ezredes átírata Máramaros megye alispánjának a szökött katonákkal kapcsolatban

Kazinczy hadtest

Máramaros megye alispánjának!

Azon honvédszászlóaljnál,¹⁰⁴ melyben a megye fiai is besorozvák [sic!], a szökevények száma legnagyobb. Elhatároztam azért, hogy megyszerte kutatást fogok végbevitetni, a gyáva megfutamlottak befogása és megfenyítése végett. A szigor előtt azonban a kegyelem s figyelmeztetés útját óhajtom megkísérteni; s annál fogva tudtára adom ezennel a

¹⁰⁴ A 105. honvédszászlóaljról van szó.

megye lakosságának, hogy mai naptól számítandó 15 napok alatt zászlóaljához visszatérő, mennyiben vétsége valószínűleg tudatlanságból eredett, kegyelmet nyer. Az illető előjáróságoknak pedig a legszigorúbb felelősség terhe alatt kötelességül teszem, miszerént a kebelükben tartózkodó szökevényeket a legközelebbi katonai állomásra azonnal beszolgáltatassák. Ellenkező esetben kipuhatoltatván a szökevény származási helye, más alkalmas egyént fognak helyébe állítani, a felvett zsoldot, a fegyver és ruházat értékét a szökevény vagonából, s ha abból nem telik, a helység előjárói értékeiből [fogják] megtéríteni.

Kazinczy ezredes

Korabeli másolat. MNL OL Máramarosi ir.

41.

Huszt, 1849. július 9.

Kazinczy ezredes előléptetési felterjesztései a hadügyminisztériumhoz

A hadügyminisztériumnak kinevezés végett előterjesztetnek s ajánlatnak a következők:

A 106. honvédzászlóaljhoz

Századosokul:

1. Fischer József¹⁰⁵
2. Lőrinczy József¹⁰⁶ zászlóaljbeli főhadnagyok.

Főhadnagyokul:

1. Heim Domonkos,¹⁰⁷ 35. zászlóaljbeli volt főhadnagy,
2. Révész György¹⁰⁸
3. Óri Jenő¹⁰⁹
4. Deák Vincze¹¹⁰
5. Halasy Béla¹¹¹
6. Fodor Miklós¹¹² zászlóaljbeli hadnagyok.

Alhadnagyokul:

1. Jantó Bertalan,¹¹³ 20. zászlóaljbeli őrmester,
2. Semsey Viktor,¹¹⁴ zászlóaljbeli őrmester,
3. Aulich György,¹¹⁵ 35. zászlóaljbeli őrmester,

¹⁰⁵ *Bona* 2008–2009. I. 353. o.

¹⁰⁶ *Bona* 2008–2009. II. 44. o.

¹⁰⁷ *Bona* 1998–1999. II. 38. o.

¹⁰⁸ *Bona* 1998–1999. III. 38. o.

¹⁰⁹ Eöry (1848–49-ben Óri) Jenő. *Bona* 1998–1999. I. 362. o.

¹¹⁰ *Bona* 1998–1999. I. 297. o.

¹¹¹ *Bona* 1998–1999. II. 11–12. o.

¹¹² *Bona* 1998–1999. I. 410. o.

¹¹³ *Bona* 1998–1999. II. 125–126. o.

¹¹⁴ *Bona* 1998–1999. III. 136. o.

¹¹⁵ *Bona* 1998–1999. I. 51–52. o.

4. Sziklafy Sándor¹¹⁶
5. Szöglety János¹¹⁷
6. Hutka József¹¹⁸
7. Bekényi Ottokár¹¹⁹
8. Glanczer Gusztáv¹²⁰ zászlóaljbeli őrmesterek,
9. Gecsei Bálint¹²¹ utászkarai őrmester,
10. Turánszky Ferenc¹²²
11. Hackl Sándor¹²³
12. Pápay Gábor¹²⁴ zászlóaljbeli őrmesterek.

Főhadnagyul őrnagyi segédnek:

Kerekes István¹²⁵ zászlóaljbeli alhadnagy.

Számvevőül alhadnagyi ranggal:

Pinksz Károly.¹²⁶

Élelmezési tisztül alhadnagyi ranggal:

Pallai Károly,¹²⁷ 35. zászlóaljbeli őrmester.

Tábori lelkészül:

Krenkó Lipót ráti római katolikus lelkész, volt önkéntes tizedes.

Főorvosul:

Hackl András,¹²⁸ volt ungvári kincstári főorvos

Alorvosukul:

Klein Károly,¹²⁹

Szjártó József.

A Szabolcsi védsereg honvédszászlóaljja alakulván,¹³⁰ ehhez kineveztetnek:

1. Benczúr Miklós¹³¹ vezérkapitány, a *Közlöny* június 20-i számának értelméhez képest folyó év április hó 10-ik napjától számítandó ranggal, miután a védseregbeli szabályok szerkezetéhez képest, mint védseregbelinek is rangja a honvédtisztekével egy vala.

2. Zokoli János¹³² védseregbeli kapitány,

3. Treszkai János¹³³ főhadnagy, egyszersmind élelmezési biztosul.

A 20. zászlóaljhoz

¹¹⁶ *Bona* 1998–1999. III. 273. o.

¹¹⁷ Szeglethy (Szöglety) János. *Bona* 1998–1999. III. 244–245. o.

¹¹⁸ *Bona* 1998–1999. II. 92. o.

¹¹⁹ *Bona* 1998–1999. I. 124. o.

¹²⁰ *Bona* 1998–1999. I. 466–467. o.

¹²¹ *Bona* 1998–1999. I. 455. o.

¹²² Személye nem beazonosítható.

¹²³ *Bona* 1998–1999. II. 6. o.

¹²⁴ *Bona* 1998–1999. II. 633. o.

¹²⁵ *Bona* 1998–1999. II. 205. o.

¹²⁶ *Bona* 1998–1999. II. 684. o.

¹²⁷ Személye nem beazonosítható.

¹²⁸ *Gazda* 2000. II. 433. o.

¹²⁹ *Gazda* 2000. II. 437. o.

¹³⁰ Kazinczy kapott utasítást a szabolcsi védsereg 139. honvédszászlóaljja alakítására, de úgy tűnik, erre valójában nem került sor. *Solymosi* 2013. 115–116. o.

¹³¹ *Bona* 2000. 235–236. o.

¹³² Azonos Zokoly Jánossal. Lásd a 99. jegyzetet.

¹³³ *Bona* 2008–2009. II. 479. o.

Századosul:

Hegymegi Soma.¹³⁴

A 21. zászlóaljhoz: őrnagy s parancsnokul legidősb százados *Amann*.

Századosokul:

1. Balog Kálmán,¹³⁵

2. Major János,¹³⁶

3. Szotáki Mihály¹³⁷ zászlóaljbeli főhadnagyok.

Főhadnagyokul:

1. Gombosi Mihály,¹³⁸

2. Guti Antal,¹³⁹

3. Dobrai Samu¹⁴⁰ zászlóaljbeli hadnagyok.

Hadnagyokul:

1. Jónai Mihály,¹⁴¹

2. Reinsteini Ferenc,¹⁴²

3. Balla Sámuel¹⁴³ őrmesterek.

A tábori szekerészeti lovak felügyelőjévé s szekerész századosá

Keczer Sándor¹⁴⁴ 20. zászlóaljbeli százados.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 31 443.

42.

Huszt, 1849. július 9.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy Pál várparancsnok úrnak!

Szabó Lajost, 21. honvédszászlóaljbeli hadbíró, avégett kísértetem önhöz a várba, hogy miután rendeleteim ellen kifogásokat tenni merényelt, őt egy hónapi, porkolábnáli ülésel eltöltendő fogságban tartsa, büntetése elteltével, mint hadbíró a várban alkalmazza, s azt a hadbíró, aki jelenleg a várban van, a 21. zászlóaljhoz utasítsa. Egyszersmind el fogja ön haladék nélkül küldeni hozzám lemásolva, avagy eredetiben, a hadbíráknak a kormány által kiadatni szokott utasításokat, s szabályokat, mik a várban lévő hadbíróknál vannak.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/5.

¹³⁴ *Bona* 2008–2009. I. 440. o.

¹³⁵ *Bona* 2008–2009. I. 132. o.

¹³⁶ *Bona* 2008–2009. II. 54–55. o.

¹³⁷ *Bona* 2008–2009. II. 427. o.

¹³⁸ *Bona* 2008–2009. I. 395–396. o. Valószínűleg nem volt százados.

¹³⁹ *Bona* 1998–1999. I. 504. o.

¹⁴⁰ Személye nem beazonosítható.

¹⁴¹ *Bona* 1998–1999. II. 140. o.

¹⁴² *Bona* 1998–1999. III. 28. o.

¹⁴³ *Bona* 1998–1999. I. 73. o.

¹⁴⁴ *Bona* 2000. 431. o.

43.

Huszt, 1849. július 10.

Kazinczy ezredes utasítása Mezősy őrnagynak, a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

Mezősy őrnagy és munkácsi várparancsnok úrnak. Munkács várában.

A hadi szolgálat szükségessé teszi, hogy a 20. honvédszászlóalj két százada, mely jelenleg a várfödözetet képezi, két más, a lehetőségig jó és tökéletes század által fölváltassék.

Őn hadiösmeretei, tevékenysége és katonai erélye biztosítanak arról, miszerint azt, minek honvédei netalán még híjával volnának, kevés idő alatt helyreüti, s a parancsnoksága alá bízott várat férfiasan megvédi.

Rendelem azért, hogy az érdeklett várbeli két század, a 91. honvédszászlóaljnál, Pruzsák¹⁴⁵ századosnál, és Zokoli kapitányunk most oda utasított századja által, mihelyt az utóbbi Munkácsra érkezik, a várbeli szolgálatban fölváltassék; e századok első sora jó szuronyos fegyverrel, a két utóbbi pedig a meglévő trombonokkal és jó vadászfegyverrel fölkészítendő. (Mintegy 120 darab trombon még Szigetről érkezik.)

Vár védelemnél nem annyira szurony, mint golyó a védszer, és e szerént a trombonok felette szolgálatot teendének.

A várfödözetet eddig képezett 20. zászlóaljbeli két század, a fölváltás után azonnal Jochsmann tüzér őrnagy úrnak átadandó, ki azzal a vett utasítás szerint rendelkezik.

A zempléni két század¹⁴⁶ ön parancsnoksága alá helyeztetvén, a várfödözethez számítatik, s Verecke és Ungvár fele előőrsi szolgálatra alkalmazandó.

Őn védi egyszersmind a hadszergyárt, veszélyezés esetén azt a várba fogja fölszállíttatni.

Ha helye elég nem lenne a várban, azt velem tudassa, hogy kellő intézkedéseket tehessek.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/98.

44.

Huszt, 1849. július 10.

Kazinczy ezredes utasítása Zokoli századosnak

Kazinczy hadtest

Zokoli János százados úrnak!

Ezen rendelet vételével azonnal egybegyűjtendi századját és kiindul Munkács felé, még ma iparkodni fog Nyiresfalváig¹⁴⁷ menni (ha csak lehet), holnap pedig jelentendi magát a munkácsi várparancsnok úrnál. Kenyeret innen vigyen ön az útra, húst pedig vágasson ott, hol állomásozni fog.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/95.

¹⁴⁵ Személye nem beazonosítható.

¹⁴⁶ A felső-magyarországi védsereg zempléni osztályáról van szó.

¹⁴⁷ Bereg vármegyei falu a máramarosi postaúton.

45.

Huszt, 1849. július 12.

Kazinczy ezredes utasítása a Nagybányán található kincstári pénzek átvételére

Kazinczy hadtest

Nyílt rendelet.

Melynek erejével megbízatik Bojthor Móricz¹⁴⁸ vadász hadnagy Nagybányára men-
vén, ottan az kincstári pénzállapot kimutatás szerint minden pénzt nyugta mellett, mely
később az enyémmel fog kicseréltetni, általvenni és ideszállítani.

Kazinczy ezredes

Korabeli másolat. MNL OL HM Ált. 1849: 25259.

46.

Kökönyösd,¹⁴⁹ 1849. július 13.

Kazinczy Lajos ezredes jelentése Perczel Mór vezérőrnagyzhoz

Becses levelére válaszolván, sietek Önnel tudatni, miszerint én is innen 8000 ember-
rel pár nap múlva operációmát megkezdendem.

Valamint én minden mozdulataimról önt tudósítandom, kérem egyszersmind vélem is
állását seregünknek s ön operációjának főbb pontjait velem közleni.

Eredeti sk. tisztázat. Österreichische Nationalbibliothek, Handschriftensammlung.
Series Nova. 358. Band II. 392. f.

47.

Huszt, 1849. július 14.

Kazinczy ezredes utasítása Jokschmann őrnagynak

365. szám

Kazinczy hadtest

Jokschmann Károly tüzér őrnagy úrnak Munkácson.

A tábori tanya mai nap változik, s ennél fogva a vetágyúk nem többé Husztra, hanem
az utóbb kijelölendő helyre lesznek szállítandók, időközben Munkácson maradnak.

Azon Ön által említett hír, hogy hadtestem részére nagyobb pénzösszeg érkezett,
valótlan. Szükséglete fedezéséről azonban minden esetre gondoskodni fogok.

Utasítottam a számvivőséget, miszerint Önnek 500 Ft pp. ide rekeszen.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/364.

¹⁴⁸ Bojtor Mór, a szatmári vadászcsapat hadnagya. *Bona* 1998–1999. I. 196. o.

¹⁴⁹ Kökényesd, Ugocsa vármegye.

48.

Huszt, 1849. július 15.

Kazinczy ezredes tájékoztatja Perczel tábornokot hadteste helyzetéről

372. szám

Kazinczy ezredes

Perczel tábornok úrnak!

A parancsnokságom alatti hadtest őszpontosítása, több oldalröli akadályozás álván ellent, csak nagy erőltetéssel, s még alig sikerült, embereim nagy része szintúgy még felszerületlen; tespedni mindamellet tovább egy helyt nem tudok, s annálfogva a reám bízott határszéli védelemtől elvonható haderőt tegnapi napon útnak indítottam Munkács felé, onnan Ungvárra menni szándokom, s aztán amint az események igénylendik Eperjes vagy Tokaj felé, visszavonulási pont Namény.

Ungváron, de még előbb is Munkácsra, reményilem tábornok úr, serege mozgalmairól újból szíves lesz tudósítani, mert saját mozdulataim is ettől feltételeztetvén, a siker talán mindkét részről is ettől fog függeni.

Hadtestem, mely őszvesen mintegy 8000 főből áll, Munkácson 18–19-én lesz őszpontosítva.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/429. Közli: *Böhm – Farkas – Csikány* 1998. 188. o.; *Pásztor* 1979. 79. o.

49.

Huszt, 1849. július 15.

Kazinczy ezredes utasítása Jockschmann őrnagynak

378. szám

Kazinczy hadtest

Jockschmann őrnagy úrnak!

Iparkodjék ön, amennyire csak lehet, minél több lőszereket s munitiót készíttetni, hogy hadjáratomban, s a kellő működésben ne hátráltassam ennek netán történhető hiánya miatt.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/423.

50.

Huszt, 1849. július 15.

Kazinczy ezredes jelentése Szemere Bertalan miniszterelnöknek

379. szám

Kazinczy hadtest

Szemere Bertalan miniszterelnök úrnak!

Miolta az itteni sereg főparancsnokságát által vettem, pénzhiány miatt folytonosan szükséggel kellett küzdenem. Minthogy pedig a minisztérium számomra pénzt nem küldött, folyamodnom kellett az itteni álladalmi pénztárakhoz, és az adósságcsináláshoz. Ily móddal sikerült a hadsereget a szükséges zsolddal ellátnom, sőt ezen felül sikerült még három század lovasságot felállítanom, amely nekem kiszámíthatatlan előnyt képes adni a hadjáratban. Most azonban az álladalmi pénztárak kiürültek, a hitel az adósságtétel miatt csökkent, és ezen két tételhez hozzáértvén az itteni megyék rossz szellemét, kénytelen vagyok a minisztériumot megkeresni, hogy jelenleg legalább 200 000 forintot küldjön 8000 főnyi seregem számára. Ez összegből fedeztetni fognának a tett adósságok és a havi illetmények. Mindenhova megkívántatik legalábbis 100 000 pengő forint.

A fentebbi összeg megküldése tehát annál inkább szükséges, mivel bizonytalan, vajon a mostani körülmények és viszonyok a közlekedést továbbra is biztosítandják-e? S ez összeggel úgyis csak egy hónapig leendek ellátva a szükséges pénzzel. A pénz felvételére küldöm Kovács Gerőt¹⁵⁰ és Simonyit.¹⁵¹

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 25266.

51.

Munkács, 1849. július 15.

A Kazinczy-hadtest Rendőrségi és futári osztálya tájékoztatja Mezösy őrnagyot, a munkácsi vár parancsnokát a hadtest beregi hadosztályának Munkácsra érkezéséről

Kazinczy hadtest

Rendőrségi s futár osztály

Mezösy Pál várparancsnok úrnak. Munkácsi várban.

Értésére adatik Várparancsnok Úrnak, hogy a fönt nevezett hadtest beregi hadosztálya holnap, vagyis június 16-án¹⁵² délelőtt a munkácsi vár körül táborba fog szállani.

Bangya őrnagy meghagyásából

Bangya Imre százados s osztálysegéd

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 37/424.

¹⁵⁰ Bona 1998–1999. II. 281. o.

¹⁵¹ Személye nem beazonosítható.

¹⁵² Téves dátum, helyesen: július 16-án.

52.

Huszt, 1849. július 17.

Kazinczy ezredes tájékoztatja helyzetéről Dembiński altábornagyot

Kazinczy ezredes

Dembiński altábornagy úrnak!

Éppen most kapom a híreket a határról, amelyek úgy szólnak: egy 8000 fő gyalogságból és 6000 fő lovasságból álló orosz hadtest 24 ágyúval e hó 13-án Stryból gyors menekéssel Dukla felé vonul, állítólag egy orosz tiszt azt mondta, hogy 40 000 főnyi támogatás vonul utánuk, mert belátják, hogy az előző erővel minket nem szorítanak meg. Sajnálom, hogy nem vagyok most Ungváron; Duklán csak 5-600 fő van, Eperjesen, Kassán nagyon kevés.

E hó 19-én tudok csak Munkácsra érkezni, mert Zurics alezredes akadályokat vet az utamba. Ez a gyáva, becstelen tiszt a kihirdetett rögtönbíráskodástól való félelmében tényszerűen megszökött.

A lovasság alakításában nagyon fel vagyok tartóztatva az újoncok hiánya miatt. A felszerelés 500 lóra és ugyanennyi egyenruha készen áll Tiszaújlakon. Minden nap érkezik 30-40 ló, kérem, küldjön ide újoncokat, így egy hét alatt 500 fő készen áll.

Ungvárig nyomulok előre, ott várom a megbeszéljt jelet.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztázat. HL 1848–49. 38/83. Bajzik László fordítása. Közli: Adatok 253. o.

53.

Huszt, 1849. július 17.

A Kazinczy-hadtest előretolt csapatainak hadrendje

Kazinczy ezredes hadteste

Hadrend

Előőr: parancsnok Zsolnai őrnagy

Él: Dercsényi lovasság 2 egyfontos ágyúval és lovasított tüzérekkel.

Zöm: 1 század tiroli vadász szekereken.

Fél 3 fontos gyalogüteget.

Ügetésben követi: 1 osztály lándzsás.

Bányaffy őrnagy hadosztályparancsnok:

I. oszlop: parancsnok Mészely őrnagy.

22. honvédszászlóalj 6 százada.

91. honvédszászlóalj 4 százada.

105. honvédszászlóalj 6 százada.

Fél 3 fontos gyalogüteget.

Fél 6 fontos gyalogüteget.

II. oszlop: parancsnok Amann őrnagy.
20. honvédzászlóalj 4 százada.
21. honvédzászlóalj 6 százada.
Szatmári vadászosztály 2 százada
Fél 3 fontos gyalogüteget.
Fél 6 fontos gyalogüteget.

Tartalék: parancsnok Tisóczky őrnagy
1 század utász
1 osztály huszár
Fél taracküteget.
Összesen: 4800 fő gyalogság, 650 fő lovasság.
7 fontos tarack: 6 darab
6 fontos ágyú: 7 darab
3 fontos ágyú: 9 darab
1 fontos ágyú: 2 darab
24 löveg

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tiszttázat. HL 1848–49. 38/80. Bajzik László fordítása.

54.

Munkács, 1849. július 18.

A Kazinczy-hadtest Rendőri és futári osztályának nyílt rendelete Kende Zsigmond¹⁵³ letartóztatására

Kazinczy hadtest
Rendőri és futári osztály
Nyílt rendelet

Lüley¹⁵⁴ főhadnagy úr számára, ki is ezennel kiküldetek, hogy Kende Zsigmond urat, ki a népet a kormányunk és annak rendeletei ellen lázítja, és az ellenségeli cimborálásra buzdítja, mint honárulót elfogja, és ide Munkácsra hozza. Ha Kende Zsigmond úr ellenkezne, hatalmában áll Lüley főhadnagy úrnak, hogy erőszakot használjon és szükség esetében nevezett honárulót föbe lövesse.

Bangya őrnagy, rendőri főnök

Eredeti tiszttázat. HL 1848–49. 38/171.

¹⁵³ Kende Zsigmond (1794–1865): 1832–1841. szatmári alispán és követ, Kölcsey Ferenc rokona, konzervatív politikus. A letartóztatás után Eötvös Tamás kormánybiztos közbenjárására Kazinczy nem állította hadbíróság elé, hanem előbb a várban, majd Munkács városában volt őrizetben. *Solymosi* 2005. 92–93. o.

¹⁵⁴ Lülley Bertalan. *Bona* 1998–1999. II. 418. o.

55.

Munkács, 1849. július 20.

Kazinczy ezredes utasítása Munkács várparancsnokának

409. szám

Kazinczy hadtest

Munkács vára parancsnokának!

A zászlóaljaktól az úgynevezett trombonokat, ti. a széles öblű löfegyvereket elszedetem, s a várba küldendem, hogy ott szuronyos fegyverekért cseréltesse ki, mit is ehhez tartás végett írok meg Önnek.

A 20. zászlóaljbeli két század azonnal küldessék a táborba, zászlóaljához.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 38/315.

56.

Munkács, 1849. július 20.

Kazinczy ezredes felterjeszti a Hadügyminisztériumnak hadteste augusztus havi pénzszükségleti kimutatását

412. szám

Kazinczy hadtest

A Hadügyminisztériumnak Szegeden.

Jövő havi pénzszükségletemet felterjesztem.

A csapatok számára kitétt öszletek, úgy, mint azok beadattak, vannak felszámítva.

Némely adatok azonban, jelesen azok, melyek újoncozási és felszerelési költségeikül vannak feljegyezve, s melyek egy részben a kormánybiztosi pénztár terhére esendettek, július hóban is pénztáromat ürítették folyvást. Azért egyrészt tett hitelezések kifizetésére, másrészt pedig az előre nem látott esetekre van pénzszükségletembe beiktatva.

Július hóban felettébb nagy akadályt tettek a nagyobb, jelesen százas bankjegyek, melyekkel csupán polgári hatóságok és személyek megszólításával, s akkor is alig boldogulhattam. Felkérem azért a tisztelt Hadügyminisztériumot, hogy az egyensúly helyreülése végett, amennyire lehet, apróbb bankjegyeket küldeni szíveskedjék.

Kazinczy ezredes

Kiadta Kovács László főszámvevő

412. szám

Kazinczy hadtest

Főszámvevői hivatal

Pénz szükséglet

1849. év augusztus havára

<i>Sorszám</i>	<i>Mire</i>	<i>pp Ft.</i>	<i>kr.</i>
1.	20. zászlóalj	6800	–
2.	21. zászlóalj	12121	20
3.	106. zászlóalj	11611	50
4.	22. zászlóalj	6300	–
5.	91. zászlóalj	6585	34
6.	105. zászlóalj	6602	9
7.	Spéri Lipót 6 fontos ütege	1200	9
8.	Szatmári vadászcsapat Cserniczki osztálya	3482	48
9.	Dercsényi beregi lovasai	1069	40
10.	Tirol vadászcsapat	1214	40
11.	Zsolnai lovasai 1. osztály	3000	40
12.	Nádor huszárok egy osztály	4500	40
13.	16. zászlóalj egy százada	2100	40
14.	három fontos gyalogütege	1000	40
15.	három fontos gyalogütege	1100	40
16.	Egy fontos 2/6 gyalogütege	300	40
17.	A még felszerelendő újabb lovas osztály	3000	40
18.	Törzs táborig vezérkar	2500	40
19.	Bangya rendőri és futári osztály személyzetére	877	40
20.	Bangya rendőri és futári osztály költségeire	2000	40
21.	Újonctelep, lovas, gyalog, és ágyús	10000	40
22.	Hadszertár, és ágyús újonctelep, és öntöde	10000	40
23.	Tartalék pénz, előre nem látható esetekre	10000	40
	Összesen	107364	20

Kelt Munkácson, 1849. július 20.
Kovács László főszámvevő

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 26 262.

57.

Munkács, 1849. július 21.

Kazinczy ezredes előléptetési felterjesztései a Hadiügyminisztériumhoz

Kazinczy hadtest

A Hadiügyminisztériumnak *Szegeden*.

Következő előléptetéseket és illetőleg kinevezéseket van szerencsém megerősítés végett felterjeszteni:

16. zászlóalj 6. századához
századosul Lévy¹⁵⁵ főhadnagy,
főhadnagyul Zorkoczy Soma,¹⁵⁶
alhadnagyul Jeszenszky Sándor.¹⁵⁷

A tiroli vadász csapathoz

alhadnagyokul Kohl György¹⁵⁸ és Alcuiczl János¹⁵⁹ fővadászok.

A 35. zászlóaljhoz

századosul Bangya Imre főhadnagy,
főhadnagyokul Bangya Miklós¹⁶⁰ és Thaller Lipót¹⁶¹ alhadnagyok.

A szatmári önkéntes vadászcsapathoz

századosul Zarka János¹⁶² főhadnagy,
főhadnagyokul Jákó Pál,¹⁶³ Nagy Károly¹⁶⁴ hadnagyok.

A szekereszethez

főhadnagyul Mautner Ferenc,¹⁶⁵
alhadnagyul Sztreleczy Mihály.¹⁶⁶

A tüzérséghez

hadnagyul Keczer Vilmos,¹⁶⁷ 106. zászlóaljbeli őrmester, Alexandrovics József,¹⁶⁸ 20. zászlóaljbeli őrmester, Dalnoki Soma,¹⁶⁹ Kőkényessi Ferenc,¹⁷⁰ Jankovszky,¹⁷¹ Ruscsák Antal, Tolenics Mátyás,¹⁷² Breiner József.¹⁷³

Tábori főlelkészül

¹⁵⁵ Lévy László. *Bona* 2008–2009. II. 33. o.

¹⁵⁶ *Bona* 1998–1999. III. 520–521. o.

¹⁵⁷ *Bona* 1998–1999. II. 138. o.

¹⁵⁸ Személye nem beazonosítható.

¹⁵⁹ Személye nem beazonosítható.

¹⁶⁰ *Bona* 1998–1999. I. 83. o.

¹⁶¹ *Bona* 1998–1999. III. 333–334. o.

¹⁶² *Bona* 2008–2009. II. 569. o.

¹⁶³ *Bona* 1998–1999. II. 113. o.

¹⁶⁴ *Bona* 1998–1999. II. 553. o.

¹⁶⁵ Személye nem beazonosítható.

¹⁶⁶ Személye nem beazonosítható.

¹⁶⁷ *Bona* 1998–1999. II. 188. o.

¹⁶⁸ *Bona* 1998–1999. I. 29. o.

¹⁶⁹ Nagy (1848–49-ben Dálnoky) Sámuel. *Bona* 1998–1999. II. 558. o.

¹⁷⁰ *Bona* 1998–1999. II. 298. o.

¹⁷¹ Jankovszky Sándor. *Bona* 1998–1999. II. 123. o.

¹⁷² *Bona* 1998–1999. III. 347. o.

¹⁷³ Breiner István (József). <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/hadnagyok-es-fohadnagyok-az-184849-evi-szabadsagharcban-2/b-F8/breiner-istvan-jozsef-451> (A leltetés időpontja: 2019. február 2.)

Mihályi Lőrinc.¹⁷⁴

Tábori lelkészül

Buzát Linus.¹⁷⁵

Századosul és segédül a hadparancsnoksághoz

Markusovszky József segédfőhadnagy.

Az ezredesi irodához hadnagyi ranggal

Engesszer József¹⁷⁶ nemzetőri százados.

Tábori gyógyszerész és hadnagyul

Balla Sámuel¹⁷⁷ hadnagy.

Törzshadbíróul századosi ranggal

Szabó Lajos, 21. zászlóaljbeli hadbíró.

A 21. zászlóaljhoz

hadnagyul Gerzánics Albert.¹⁷⁸

A 20 zászlóaljhoz

főhadnagyul Ékey Fülöp,¹⁷⁹

hadnagyul Harajovics Ferdinánd,¹⁸⁰

századosul Pécsy Tamás,¹⁸¹

főhadnagyul Czapkai József,¹⁸²

hadnagyul Kőszegi Albert.¹⁸³

A 105. zászlóaljhoz

századosul Mózer Károly főhadnagy,¹⁸⁴

főhadnagyokul Ludhegyi András,¹⁸⁵ Kürthi Miklós,¹⁸⁶ Borsi Imre¹⁸⁷ hadnagyok,

alhadnagyokul Szemerey József,¹⁸⁸ Czébely János,¹⁸⁹ Brozman Alajos,¹⁹⁰ Váradi

Miklós¹⁹¹ őrmesterek.

A főszámvevői hivatalhoz

főhadnagyul és számvevői segédül Ujhelyi Farkas.¹⁹²

91. zászlóaljhoz

¹⁷⁴ Zakar 1999. 144–145. o.

¹⁷⁵ Buzáth Linus. Zakar 1999. 124. o.

¹⁷⁶ Bona 1998–1999. I. 360. o.

¹⁷⁷ Bona 1998–1999. I. 73. o.

¹⁷⁸ Bona 1998–1999. I. 462. o.

¹⁷⁹ Személye nem beazonosítható.

¹⁸⁰ Harajovics Nándor. Bona 1998–1999. II. 22–23. o.

¹⁸¹ Péchy Tamás. Bona 1998–1999. II. 211. o.

¹⁸² Bona 1998–1999. I. 249. o.

¹⁸³ Kőszeghy (1848-ig Winkler, 1848–49-ben Kőszegi) Antal. Bona 1998–1999. II. 305. o.

¹⁸⁴ Bona 2008–2009. II. 121. o.

¹⁸⁵ Bona 1998–1999. II. 410. o.

¹⁸⁶ Bona 1998–1999. II. 344. o.

¹⁸⁷ Bona 1998–1999. I. 208. o.

¹⁸⁸ Bona 1998–1999. III. 254. o.

¹⁸⁹ Bona 1998–1999. I. 250. o.

¹⁹⁰ Bona 1998–1999. I. 225. o.

¹⁹¹ Várady (Borbély) Mihály (Miklós). Bona 1998–1999. III. 418. o. és <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/hadnagyok-es-fohadnagyok-az-184849-evi-szabadsagharcban-2/v-20D5/varady-borbely-mihaly-miklos-2126/> (A letöltés időpontja: 2019. február 2.)

¹⁹² Bona 1998–1999. III. 391. o.

hadnagyul és segédül Ujhelyi Imre.¹⁹³

A 22. zászlóaljhoz

századosokul Lacsnyi Lajos,¹⁹⁴ Murányi Ferenc¹⁹⁵ főhadnagyok,
főhadnagyokul Bánkovi József,¹⁹⁶ Miskolczi Péter,¹⁹⁷ Gyorgyevics Ignác¹⁹⁸ hadnagyok,
hadnagyokul Molnár Pál,¹⁹⁹ Reisinger György,²⁰⁰ Pap József,²⁰¹ Szentgyörgyi Sándor,²⁰²

Dobos Dániel.²⁰³

A 12. huszárezredhez

főszázadosokul Davidek István²⁰⁴ alszázados, Kóbor Boldizsár²⁰⁵ főhadnagy,
alszázadosokul Mecséry Jakab,²⁰⁶ Szabó János²⁰⁷ főhadnagyok.

Főhadnagyokul Rauscher János²⁰⁸ hadnagy, Szűcs András,²⁰⁹ Pallis Lajos,²¹⁰ Rékassy Péter²¹¹ őrmesterek.

Alhadnagyokul Gulyás Ignác,²¹² Juhász József,²¹³ Töröcsik János,²¹⁴ Abafy Ottó²¹⁵ tizedesek.

Őrnagyul Tisovszky²¹⁶ főszázados.

A 21. zászlóaljhoz

őrnagyul Amann Ferenc százados.

Mindnyájan folyó év és hó első napjától számítandó rang és illetményel.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 26 263.

¹⁹³ *Bona* 1998–1999. III. 391. o.

¹⁹⁴ *Bona* 2008–2009. II. 7–8. o.

¹⁹⁵ Limprecht (1849-ben Murányi) Ferenc. *Bona* 2008–2009. II. 35–36. o.

¹⁹⁶ Bovankovics (1849-ben Bánkovi) József. *Bona* 2008–2009. I. 207. o. Valójában csak főhadnagy volt.

¹⁹⁷ *Bona* 1998–1999. II. 498. o.

¹⁹⁸ *Bona* 1998–1999. I. 511. o.

¹⁹⁹ *Bona* 1998–1999. II. 512. o.

²⁰⁰ *Bona* 1998–1999. III. 28. o.

²⁰¹ *Bona* 1998–1999. II. 637–638. o.

²⁰² *Bona* 1998–1999. III. 258. o.

²⁰³ *Bona* 1998–1999. I. 319. o.

²⁰⁴ *Bona* 2008–2009. I. 266. o.

²⁰⁵ *Bona* 2008–2009. I. 565. o.

²⁰⁶ *Bona* 2008–2009. II. 86–87. o.

²⁰⁷ *Bona* 2008–2009. II. 382. o.

²⁰⁸ *Bona* 1998–1999. III. 22. o.

²⁰⁹ *Bona* 1998–1999. III. 306. o.

²¹⁰ *Bona* 1998–1999. II. 627. o.

²¹¹ *Bona* 1998–1999. III. 30. o.

²¹² *Bona* 1998–1999. I. 503. o.

²¹³ *Bona* 1998–1999. II. 144. o.

²¹⁴ *Bona* 1998–1999. III. 369. o.

²¹⁵ *Bona* 1998–1999. I. 15. o.

²¹⁶ Tisóczky László. Lásd a 92. jegyzetet

58.

Sziget, 1849. július 21.

*A Kazinczy-hadtest máramarosi hadparancsnokságának felterjesztése
a Hadügyminisztériumhoz*

64.

*Kazinczy hadtest
Máramarosi hadparancsnokság
A Hadügyminisztériumnak!
Szegeden*

A 106. honvédzászlóalj jövő augusztus havi szükséglete megküldése mellett felkéretik a fenn tisztelt Hadügyminisztérium, miként valamint a fentebbi havi szükséglet, úgy ezen zászlóalj felszereléséhez nélkülözhetlen 1200 darab köpenyeg kiállítására megkívántató 12 000 pengő forintnyi pénzösszeget Ung megyei kormánybiztos Eötvös Tamás megegyezésével közösen kiküldött, és a pénz felvételére megbízott futár, Deák Lőrincz által, és pedig a zászlóalji havi szükségletet a zászlóalj parancsnokságának, a köpenyegekre megkívánt összeget pedig a kormánybiztos, vagy szinte a zászlóalji parancsnokságának megküldeni sziveskedjék. Ez utóbbi összegre annál inkább nagyobb a szükség, mivel az illető kormánybiztosok általában pénzsűkiben vagynak, s csak oly szerelési cikkekre akarnak pénzt adni, mire egyenesen a kormány által vannak felhatalmazva. A posztók pedig már itt-ott a polgárok hangulatára rosszul ható requisitiók útján a közel találtató boltokból kifogytak, és a zászlóalji legénységnek, mely az idő viszontagságai dacára is általában foszlányokban²¹⁷ teszi a legterhesebb szolgálatot, köpenyegekre nélkülözhetlen szüksége van, annyival is inkább, mivel a hűvösebb idők beközelednek, s itt e hegyi vidékben hűvös éjszakákon át, már is nagyobb számmal kezd a legénység betegedni.

Úgy szinte felkéretik a Hadügyminisztérium, hogy miután e vidékről, sőt a munkácsi várból is a lőszerék mind elvitettek, e zászlóalj szükségére, melynek az annyira fontos Máramaros vidék megőrzése jutott feladatául, 40 000 kisebb, 60 000 nagyobb lökupa²¹⁸csot, és 20 000 gyutacsot küldeni siessen.

Pribék őrnagy

106. honvédzászlóalj parancsnoksága

Pénzkellék kimutatása

a fentebbi zászlóalj számára folyó év augusztus havára

²¹⁷ Ingeben. Mente vagy köpeny nélkül.

²¹⁸ Lökupakot.

<i>Nevezetesen</i>	<i>Észrevétel</i>	<i>Ezüst pénzbe (Ide nem értve a rézpénzt és tábori ellátást)²¹⁹</i>	
		ft.	kr.
Őrnagyi havi illetmény és szállás díjba		175	
Segéd főhadnagyi illetmény, szállás és felszereltetés díjba		76 (70)	(20)
Számvevői illetmény, szállás és felszereltetés díjba		72 (45)	30
Élelmezési illetmény, szállás és felszereltetés díjba		72	30
Táborkari segéd illetmény és szállás díjba		70 (68)	(20)
Főorvosi illetmény és szállás díjba		112	
Alorvosi illetmény és szállás díjba		60 (53)	
Hadbírói illetmény, szállás és felszereltetési díjba		94 (82)	30
Porkolábi járandóságba		25 (603)	(40)
Az 1. század illetményébe szállás és felszereltetéssel		1326	8
A 2. század illetmény, szállás és felszereltetése díjába		1368	38
A 3. század illetmény, szállás és felszereltetésére		1464	6
A 4. század összes járandóságába		1369	2
Az 5. század járandósága szállás és felszereltetésére		1322	16
A 6. század illetmény, szállás és felszereltetési díjába		1398	40
A hiányzó 150 újonc pótlékára, zsold és szállás díjba		605	
Az előadandó egyvelges ²²⁰ költségek pótlására		2000	
A [legénységnél] a hálópénzt kétszer számítva (egyszer lehetvén)	Összesen	11 611	50

Azaz: tizenegyezer hatszáztizenegy forint 50 krajár ezüstpénzben.
Szigeten, július hó 16-án 1849.

Kulin²²¹ százados, zászlóalj számvevő

A törzstiszti illetmény 603 f. 40
A 6 kapitányi 795 f.
A 6 főhadnagyi 422. f.
A 12 alhadnagyi 756 f.
A 24 őrmesteri 324 f.
A 72 tizedesi 648 f.
Az 1190 közvitézi 6545 f.

²¹⁹ A zárójeles bejegyzések a főszámvevő javításai.

²²⁰ Egyszeri, rendkívüli.

²²¹ Kulin József. *Bona* 2008–2009. I. 618. o.

Összvesen 10093 ft. 40. kr.
Megvizsgálta július 26. 1849.
Keller²²² főszámvevő

Eredeti tisztázat. MNL OL HM Ált. 1849: 26125.

59.

Ungvár, 1849. július 24.

*A Kazinczy-hadtest tábori élelmezési főigazgatóságának levele Mezősy őrnagynak,
a munkácsi vár parancsnokának*

*9. szám [sic!]
Kazinczy hadtest
Tábori élelmezési főigazgatóság*

Mezősy Pál vár parancsnok és őrnagy úrnak Munkácson.

A borsodi zászlóaljától²²³ kirendelt közhonvédek keze és felvigyázatása alá adatván három darab ökör, kiket ők Tiszaújlakról a tábor részére, mint felvigyázók hajtottak, s azokat gondatlanságok miatt, amint magok állítják, a munkácsi vár alatti réten hagytak. Felkéretik tisztelt várparancsnok úr ezen három darab marha visszakerülését... közleni, mit tanúsított er[ényes]ségitől megvonatik.²²⁴

főigazgató

Pfahler Károly kapitány

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 39/290.

²²² Személye nem beazonosítható.

²²³ Ti. 22. honvédszászlóalj.

²²⁴ Az utolsó mondatnál a papír sérült.

60.

Ungvár, 1849. július 25.
A Kazinczy-hadtest hadrendje

Hadtestparancsnok: Kazinczy Lajos ezredes
Táborvezérkari főnök: Kékessy Mihály őrnagy

	<i>Parancsnok</i>	<i>Gyalog- század</i>	<i>Lo- vas- szá- zad</i>	<i>Ember</i>	<i>Ló</i>	<i>Löveg</i>	<i>Kocsi</i>
<i>19. hadosztály</i> ²²⁵	<i>Bányafy Ferdinánd őrnagy</i>						
<i>Vezérkari tiszt</i>	<i>Usener szds.</i>						
20. honvédszászlóalj	Mecséry Ágoston ²²⁶ százados	6		885			
21. honvédszászlóalj	Franz Amann őrnagy	6		871			
105. honvédszászlóalj	Várady Gábor őrnagy	6		819			
Tiroli vadászok	Romantovszky százados	1		140			
Hatfontos gyalogűteg	Spéry Lipót hadnagy			65	56	3 ágyú, 1 tarack	7
Fél háromfontos űteg	Pollenics ²²⁷ hadnagy			41	22	3 ágyú	3
Összesen		19		2821	78	7	10
<i>20. hadosztály</i> ²²⁵	<i>Mészely Ferenc őrnagy</i>						
<i>Vezérkari tiszt</i>							
22. honvédszászlóalj	Utassy Károly ²²⁸ százados	6		867			
91. honvédszászlóalj	Bay Bertalan ²³⁰ őrnagy	4		635			
106. honvédszászlóalj ²³¹	Pribék Miklós őrnagy	6		1050			
Szám nélküli honvédszászlóalj	Horváth Kálmán százados	4		657			
Szatmári vadászok	Boros Pál ²³² százados	2		205			
Utászok ²³³	Fornet Kornél százados	1		120	12		3

²²⁵ A megjegyzés rovatban: „Az ungvári táborban, kivéve a 21. zászlóalj két századát, amelyek Polenán állnak.”

²²⁶ *Bona* 2008–2009. II. 86. o.

²²⁷ Személye nem beazonosítható.

²²⁸ A megjegyzés rovatban: „Az ungvári táborban.”

²²⁹ *Bona* 2000. 693–694. o.

²³⁰ *Bona* 2000. 227–228. o.

²³¹ A megjegyzés rovatban: „Máramarosban.”

²³² *Bona* 2008–2009. I. 202. o.

²³³ Ez az alakulat a tiszai hadsereg harcrendjéből hiányzik, a Kazinczy-hadosztály eredeti harcrendjében viszont szerepel.

	<i>Parancsnok</i>	<i>Gyalog- század</i>	<i>Lo- vas- szá- zad</i>	<i>Ember</i>	<i>Ló</i>	<i>Löveg</i>	<i>Kocsi</i>
½ hatfontos gyalogüteg	Simig Rezső hadnagy			49	47	3 ágyú, 1 tarack	5
½ háromfontos gyalogüteg ²³⁴	Lángfy László ²³⁵ hadnagy			46	23	3 ágyú	4
Összesen		23		3629	82	7	12
<i>Lovashadosztály²³⁶</i>	<i>Tisóczky László őrnagy</i>						
<i>Vezérkari tiszt</i>							
12. Nádor huszárezred	Davidek István kapitány		2	307	318		
Magyar dzsidások	Zsolnay Sámuel őrnagy		2	300	300		
Lovas gerillák	Dercsényi István kapitány		1	89	89		
½ vetágyú üteg	Védhegyi György ²³⁷ hadnagy			55	31	4 tarack	3
½ 3 fontos gyalogüteg	Pruzsinszky Sándor hadnagy			46	24	3 ágyú	2
Egyfontos gyalogüteg ²³⁸	Ruscák Antal hadnagy			66	64	6 ágyú	5
Összesen			5	863	826	13	10
<i>Szekerészeti parancsnokság²³⁹</i>	Keczer Sándor őrnagy						
Szekerészkar (a tartalék lőszerrel)				32	79		25
<i>Hadtest összesen</i>		42	5	7345	1065	27	57

Megjegyzés: A 12. huszárezred 2. százada és a dzsidásosztály 14 napja Huszton és Munkácson állítatott fel. A dzsidások 2. osztálya Nagyszőlösön alakul és 8 napon belül kell a hadtesthez csatlakoznia. Továbbá Munkácson van 5 db 6 fontos löveg fúratás és lövegtalpezás alatt, amelyek egy hét múlva szintén a hadtesthez érkeznek. A munkácsi várban van 3 század ungi, zempléni, szabolcsi önkéntes vadász.

²³⁴ A megjegyzés rovatban: „két vetágyú.”

²³⁵ Bona 1998–1999. II. 355. o.

²³⁶ A megjegyzés rovatban: „Az ungvári táborban, kivéve a Dercsényi-lovasságot és 2 1 fontost, amelyek Polenán, Bereg megyében vannak.”

²³⁷ Bona 1998–1999. III. 437. o.

²³⁸ A megjegyzés rovatban: „4 egy fontos Máramarosban.”

²³⁹ A megjegyzés rovatban: „Az ungvári táborban.”

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 39/381. Közli: *Solymosi* 2013. 129. o. Ugyanezekkel az adatokkal, 1849. július 27-i dátummal lásd HL 1848–49. 40/200. és KA AFA Karton 1967. Akten der Insurgenten-Armee. 1849-13-49d. Ez utóbbi alapján közli: Adatok 255–256. A megjegyzés első mondata itt az utolsó mondat.

61.

Ungvár, 1849. július 27.

Kazinczy ezredes jelentése Görgei tábornoknak

Kazinczy ezredes hadteste
Görgei Artúr tábornok úrnak!

Épp most értesülök Tábornok Úr megérkezéséről Gesztelyre, és emiatt sietek jelenteni az ittlétemet a hadrend előterjesztésével.

Magánértesülések szerint Bem altábornagy úr állítólag benyomult Bukovinába.²⁴⁰ Annak a valószínűsége, hogy ez megtörtént, számomra nagyon is lehetségesnek tűnik, mert Máramarosból való eltávozásom után a Körösmezőre már benyomult ellenség hirtelen ismét visszatért.

Ma éjszaka az uezsoki szorosban magam is előre akartam nyomulni, hogy betörjek Galiciába. Miután azonban Tábornok Úr hozzám ilyen közel van, mindenekelőtt megvárom a parancsait.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztázat. HL 1848–49. 40/179. Bajzik László fordítása. Kivonatossan közli: Adatok 255. o.

62.

Ungvár, 1849. július 28.

Kazinczy ezredes utasítása a munkácsi vár parancsnokának

509. szám
Kazinczy hadtest
Munkács vára parancsnokának!

Tegnap napon Liszkay Kálmán által küldött levelemben meghagytam önnek, hogy minden nagy és kis lökupakjait haladék nélkül hozzám Ungvárra küldje. Most ismét és újlag parancsolom, hogy a kapszlikat sietve küldje el, ellenkező esetben szigorúan feleletre fog vonatni.

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 40/258.

²⁴⁰ József Bem altábornagy, erdélyi főparancsnok 1849. július 23–25-én nem a Habsburg Birodalomhoz tartozó Bukovinába, hanem az orosz cári csapatok által megszállt Moldvába tört be.

63.

*Darócz,*²⁴¹ 1849. július 29.

Kazinczy ezredes utasítása a munkácsi vár parancsnokának

Kazinczy hadtest

A várparancsnokságnak Munkácsot.

Sürgetteve felszólítom a várparancsnok urat, hogy Jokschmann őrnagy úrral közremunkálva a tőle kívánt új álgyúkat, ahhoz szükséges lovakat, és a kívánt munitiót, minden áron és okvetlenül holnap estélig nékem ide Ungvárra szállíttassa.

Kérem önöket teljesítsék rögtön kívánatomat, legyenek meggyőződve, hogy éppen ezen [perc]be nagy hasznót, bizon igen nagy [haszno]t tesznek a hazának.²⁴²

Kazinczy ezredes

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 40/367.

64.

Ungvár, 1849. július 30.

Kazinczy ezredes utasítása Bangya őrnagynak Munkácsra

Miután holnap menetemet megkezdem és Munkácsot is elhagyom, hogy Görgei tábornok Úr hadseregével Nagykállónál, Nyíradonynál vagy Vámospércsnél egyesüljek, ezután az Ön feladata:

Először: csapatait a Vereckei hágótól sürgősen vonja be.

Másodszor: a Schönborn-kastélyt vegye zár alá.

Harmadszor: a Schönbornok minden lovát és szállítóeszközét foglalja le.

Negyedszer: Mivel Görgei lőszerhiányban szenved, minden löszert pakoltasson össze, ami most az erődben nélkülözhető.

Ötödször: A térparancsnokságot utasítsa, hogy az összes kész egyenruhát és a többi hozzá illő felszerelést összepakolja és Újlakon keresztül Nagybányára küldje. Ez történjen minden poggyással is.

Azt ajánlom, használjon fel mindent, ami rendelkezésre áll.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű sk. tisztázat. HL Aradi hb. 113/2. d. 2/204.

²⁴¹ Helység Ungvár közelében, Ung megye.

²⁴² Az utolsó mondatnál a papír sérült.

65.

Ungvár, 1849. július 30. délután 7 órakor

*A Kazinczy-hadtest tábori élelmezési főigazgatóságának levele Mezősy őrnagynak,
a munkácsi vár parancsnokának*

Kazinczy hadtest

Tábori élelmezési főigazgatóság

Mezősy Pál őrnagy és várparancsnok úrnak.

Felkéretik tisztelt várparancsnok úr úgy intézkedni, hogy holnap este (azaz folyó hó 31-én) Munkácson legalább 4000 kenyér készen legyen, mivel addig a tábor oda érkezik.
főigazgató

Pfahler Károly százados

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 41/2.

66.

Ungvár, 1849. július 30. este 9 órakor

Kazinczy ezredes jelentése Görgei tábornoknak

Kazinczy ezredes hadteste

Görgei Artúr tábornok úrnak!

E hónap 29-én Nagyfaluban kelt 210. számú,²⁴³ éppen most hozzám érkezett rendelet folytán van szerencsém jelenteni, hogy a kormánytól nincs semmi határozott rendelkezésem és pénzhiányban is szenvedek. Minthogy ezen kívül a tetterős és önálló parancsnokok vagy az erre alkalmas utánpótlás hiánya miatt a csapatom derekassága sem nyújtja számomra azt a megnyugvást, hogy támasz nélkül a külső határoknál hosszú ideig tartani tudnám magamat, ezért a fősereggel való egyesülesem nagyon kívánatos. Holnap korán innen elindulok, augusztus 2-án Tiszaújlaknál átkelek a Tiszán és onnan a körülmények szerint a lehető leggyorsabban a céloom felé indulok.

Amióta az oroszok közeledéséről értesültem, a mai napig folyamatosan látszatmozdulatokat végzek egyszer előre, egyszer visszafelé és még az uzsoki szoroson át Galíciát is tervbe vettem. E hónap 28-án 3 századom a vereckei hágón keresztül volt is Galíciában és Klimietznél²⁴⁴ az ott levő ellenséges 2 századot szétszórta, 30 puskát, 50 borjút,²⁴⁵ 100 pár cipőt, emellett löszert és tábori eszközöket, valamint egyéb zsákmányt hozott vissza magával.

²⁴³ A rendelet nem ismert.

²⁴⁴ A Kazinczy-hadosztály északkelet-magyarországi tevékenységének egyetlen összecsapása a galíciai Klimiec falunál zajlott 1849. július 28-án. A cs. kir. csapatok határ menti tábora elleni rajtaütést Bangya János őrnagy határt őrző csapatai hajtották végre. Az ellenséget megfutamították, táborát felgyújtották, fegyvereket és ruhaneműt zsákmányoltak. *Solymosi* 2013. 119. o.

²⁴⁵ Katonai hátitáska.

A munkácsi tüzérségi szertárt, a kabolapolyánai fegyvergyárat és a Rapaić völgybeli²⁴⁶ löpormalomban készen talált löport átvitettem Nagybányára.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztázat, az utolsó bekezdés Kazinczy sk. írása. HL 1848–49. 41/63. Bajzik László fordítása. Közli: Adatok 257. o.

67.

Munkács, 1849. augusztus 1.

Kazinczy ezredes jelentése Görgei tábornoknak

Kazinczy ezredes

Görgei Artúr tábornok úrnak!

Nagyságod múlt hónap 29-én, Nagyfaluban kelt rendelete és 30-án kelt értesítése²⁴⁷ folytán tegnap innen elindultam és Darócról ide 5 mérföldet tettem meg.

Miután a fentemlített rendeletekből az olvasható ki, hogy Tábornok Úrnak magának sem volna a kedve ellenére, ha ezen a felső vidéken tartózkodnék, úgy határoztam, hogy itt, a felső vármegyék felé tartok és Munkács közelében tartózkodom addig, amíg valamilyen kiadós vállalkozásra illő alkalom kínálkozik és ez bizonyára nem is marad el sokáig, a következő napokban meg is történhet. Eötvös kormánybiztos úr biztosított arról, hogy a továbbiakban is minden körülmények között mindennel ellát, valamint az összes törzstisztem kívánságára (egyetlen kivételével) határoztam így.

A visszavonuláson – még ha legrosszabb esetben csak Erdély felé is – azonban ki tudom kényszeríteni.

Kötelességemnek tartottam erről tudósítani és a további parancsokat a legalázatosabban kérni.

Kazinczy ezredes

Eredeti, német nyelvű tisztázat. HL 1848–49. 41/179. Bajzik László fordítása. Kivonatossal közli: Adatok 257-258. o.

68.

Munkács, 1849. augusztus 2.

*A Kazinczy-hadtest főszámvevőjének levele Mezösy őrnagynak,
a munkácsi vár parancsnokának*

Kazinczy hadtest főszámvevő

A munkácsi vár parancsnokának, Mezösy őrnagy úrnak a várba.

²⁴⁶ Rapaić Dániel ezredes, országos löszergyártási felügyelőről elnevezett hadiüzemi helyszín. *Bona* 2000. 592. o.

²⁴⁷ Az irat nem ismert.

Az ide mellékelt térítvény kiszolgáltatása mellett Ménedi Alajos²⁴⁸ hadnagy úr által vitt irományokat a várban, az archívumban, Kazinczy ezredes úr megkeresése nyomán eltételezni szíveskedjék.

Kovács László
főszámvevő

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 41/220.

69.

Zsibó, 1849. augusztus 23.

A Kazinczy hadtest tábori térparancsnoka által kiállított útlevél Bittó Károly²⁴⁹ őrnagy és segédtszjtje részére

*770. szám
Kazinczy hadtest*

Úti-levél

Melynél fogva Bittó Károly őrnagy úr és segédtszjtje, hadnagy Bene József²⁵⁰ mindketten mennek két szekérrel, három-három lóval, és két nyerges lovaikkal, feleségeik és családjuk elhelyeztetése végett. Kiknek, mint igaz járatbelieknek szabadon járatásokra ezen úti és szabadságlevél mai naptól számítandó tizennégy napra kiadatott.

Péterffy alezredes
tábori térparancsnok

Eredeti tisztázat. HL 1848–49. 44/75.

70.

Zsibó, 1849. augusztus 25.

Kazinczy ezredes levele Grotenhjelm orosz cári altábornagynak, valamint a fegyvert letevő törzstisztek listája

Kazinczy magyar tábornok [sic!]
Grotenhjelm altábornagy Úr Nagyméltóságának!

Van szerencsém kijelenteni, hogy megadásom feltétel nélküli volt, és hogy a szárnysegéd úrral megállapodtam, hogy magam és csapataim számára sem többet, sem kevesebbet nem kérek, mint amit Görgei Artúr tábornoknak és fővezérnek megadtak.

Kazinczy tábornok [sic!]

²⁴⁸ Személye nem beazonosítható.

²⁴⁹ Bona 2000. 255. o.

²⁵⁰ Bona 1998–1999. I. 131. o.

Azon törzstiszt urak nevei, akik leteszik a fegyvert.

Kazinczy tábornok [sic!]
Kemény²⁵¹ ezredes
Gál²⁵² ezredes
Goger²⁵³ ezredes
Zsolnai²⁵⁴ ezredes
Dobay²⁵⁵ ezredes
Makrai²⁵⁶ alezredes
Inczédi László²⁵⁷ alezredes
Péterfi²⁵⁸ alezredes
Tyschowszki²⁵⁹ alezredes
Utassi²⁶⁰ őrnagy
Pribék²⁶¹ őrnagy
Kiss Sámuel²⁶² őrnagy
Kiss Antal²⁶³ őrnagy
Kornidesz²⁶⁴ őrnagy
Bauer²⁶⁵ őrnagy
Tímár²⁶⁶ őrnagy
Újhelyi²⁶⁷ őrnagy
Lezsák²⁶⁸ őrnagy
Alsó²⁶⁹ őrnagy
Buzgó²⁷⁰ őrnagy
Szász²⁷¹ őrnagy
Böhm²⁷² őrnagy

²⁵¹ Kemény Farkas ezredes, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 432–433. o.

²⁵² Gál Sándor ezredes, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 158–159. o.; *Németh* 2008.

²⁵³ Goger Ferenc százados, az erdélyi hadseregből. Bem tábornok megfosztotta rangjától. *Bona* 2008–2009. I. 394. o.

²⁵⁴ Zsolnay Sámuel őrnagy. Lásd a 12. jegyzetet.

²⁵⁵ Dobay József ezredes, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 306–307. o.

²⁵⁶ Makray László alezredes, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 492. o.

²⁵⁷ Inczedy László alezredes, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 400–401. o.

²⁵⁸ Péterffy András alezredes. Lásd a 75. jegyzetet.

²⁵⁹ Tisóczky László őrnagy. Lásd a 92. jegyzetet.

²⁶⁰ Utassy Károly őrnagy. Lásd a 229. jegyzetet.

²⁶¹ Pribék Miklós őrnagy. Lásd a 82. jegyzetet.

²⁶² Kiss Sámuel őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 443–444. o.

²⁶³ Kiss Anatal őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 439–440. o.

²⁶⁴ Kornidesz Lajos őrnagy. *Bona* 2000. 278. o.

²⁶⁵ Bauer Lajos őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 226. o.

²⁶⁶ Timár Nándor őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 680. o.

²⁶⁷ Újhelyi Sándor őrnagy. Lásd a 81. jegyzetet.

²⁶⁸ Lezsák Lajos őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 480–481. o.

²⁶⁹ Alsó Sándor őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 199. o.

²⁷⁰ Buzgó László őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 273–274. o.

²⁷¹ Szász Dániel őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 649–650. o.

²⁷² Böhm Vilmos őrnagy az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 265–266. o.

Moritz²⁷³ őrnagy
 Keczer²⁷⁴ őrnagy
 Halmaj²⁷⁵ őrnagy
 Amann²⁷⁶ őrnagy
 Pongrácz²⁷⁷ őrnagy

Kazinczy
 magyar tábornok [sic!]²⁷⁸

Korabeli másolat. KA AFA Karton 1921. 1849-8-65a. Gépelt másolat HL 1848–49. 44/137. Magyar fordításban közli: *Katona* 336. o.

A törzstisztek listája megtalálható a Grotenhjem-hadosztály mellé rendelt cári szárnysegéd, Alekszandr Jegorovics Tyimasev kapitány iratai között Szentpéterváron, az Orosz Állami Történelmi Levéltárban. Eredeti, német nyelvű tisztázat. RGIA fond 1687. (Alekszandr Jegorovics Tyimasev) opisz 1. gyelo 19. 24.l. A forrást Rosonczy Ildikónak köszönöm.

BIBLIOGRÁFIA

- Adatok [Gyalókay Jenő:] Adatok a Kazinczy-hadosztály történetéhez (1849. június 2. – 1849. augusztus 25.). *Hadtörténelmi Közlemények*, 42. (1941) 3–4. füzet 246–261. o.
- Bona* 1998–1999. I–III. *Bona Gábor*: Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban. I–III. k. Budapest, 1998–1999.
- Bona* 2000. *Bona Gábor*: Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban. 3., átdolgozott, bővített kiadás. Budapest, 2000.
- Bona* 2008–2009. I–II. *Bona Gábor*: Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban. I–II. k. Budapest, 2008–2009.
- Bóhm – Farkas – Csikány* 1998. „Saját kezébe, ott, ahol...” Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc Hadtörténelmi Levéltárban őrzött katonai irataiból. Szerk. *Farkas Gyöngyi*. Az iratokat válogatta, a német nyelvű iratokat ford. *Bóhm Jakab*. A bevezető tanulmányt írta *Csikány Tamás*. Budapest, 1998.

²⁷³ Móricz Dénes őrnagy, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2000. 526. o.

²⁷⁴ Keczer Sándor őrnagy. Lásd a 144. jegyzetet.

²⁷⁵ Halmaj József százados, az erdélyi hadseregből. *Bona* 2008–2009. 425–426. o.

²⁷⁶ Franz Amann őrnagy. Lásd a 80. jegyzetet.

²⁷⁷ Pongrácz Ferenc őrnagy. *Bona* 2000. 575. o.

²⁷⁸ Kazinczy mindössze ebben a két iratban nevezte magát tábornoknak, illetve többeket –köztük jóbarátját, Zsolnay Sámuel – magasabb rendfokozattal írt be a jegyzékbe. Ennek oka Gyalókay Jenő szerint feltehetően az volt, hogy a fegyvert letevők hittek annak a mendemondának, hogy a kapituláló honvédtisztek esetleg orosz szolgálatba léphetnek. Erre gondolva akartak magasabb rendfokozatot biztosítani maguknak. Lásd Adatok 248. o.

- Gazda* 2000. Az 1848–49-es szabadságharc egészségügye és honvédorvosai. I–II. k. S. a. r. *Gazda István*. Piliscsaba–Budapest, 2000.
- Görgey* 1885–1888. I–III. *Görgey István*: 1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások. Okiratok és ezek magyarázata. Tanulmányok és történelmi kritika. I–III. k. Budapest, 1885–1888.
- Katona* Az aradi vértanúk. (4., átdolgozott kiadás.) S. a. r. *Katona Tamás*. Hely és év nélkül.
- Nagy* 1999. *Nagy Ferenc*: Kazinczy Lajos. A *Társadalom és Honvédelem* tematikus különszáma. A magyar katonai felsőoktatás 150 éve (1848–1998). Budapest, 1999. 40–49. o.
- Németh* 2008. *Németh György*: Gál Sándor honvédezered 1848–49-es tevékenysége. Csíkszereda, 2008.
- Nyepokojcsickij* 1999. *Nyepokojcsickij, Artur Aadamovics*: Az erdélyi hadjárat orosz szemmel 1849. Ford., s. a. r. és a bevezető tanulmányt írta *Rosonczy Ildikó*. Budapest, 1999.
- Pásztor* 1979. *Pásztor Emil*: A tizenötödik aradi vértanú. Budapest, 1979.
- Pelyach* 2007. *Pelyach István*: Kazinczy Lajos. In: Vértanúk könyve. A magyar forradalom és szabadságharc mártírjai 1848–1854. Szerk. *Hermann Róbert*. Budapest, 2007. 269–272. o.
- Pribelszki* 1992. *Pribelszki János*: Kazinczy Lajos a szabadságharcban. *Hadtörténelmi Közlemények*, 105. (1992) 2. sz. 124–148. o.
- Rosonczy* 2009. „Verekedni utolsó emberig.” A turai lovasütőközet. 1849. július 20. Szerk. *Rosonczy Ildikó*. Budapest, 2009.
- Solymosi* 2005. *Solymosi József*: Zrínyi Ilona örökében. A munkácsi vár parancsnokai 1848–49-ben. II. *Ad acta*. (A Hadtörténelmi Levéltár évkönyve 2004.) Szerk. *Lenkefi Ferenc*. Budapest, 2005. 83–93. o.
- Solymosi* 2013. *Solymosi József*: Forradalom és szabadságharc Északkelet-Magyarországon 1848–1849-ben. [Budapest], 2013.
- Solymosi* 2017a. *Solymosi József*: Kazinczy Lajos élete 1848 előtt. *Aetas*, 32. (2017) 2. sz. 37–54. o.
- Solymosi* 2017b. *Solymosi József*: Görgei, a példakép? (Görgei Artúr és Kazinczy Lajos 1848–49-ben.) *Magyar Napló*, 28. (2017) március. 7–11. o.
- Von der Revolution Von der Revolution zur Reaktion. Quellen zur Militärgeschichte der ungarischen Revolution 1848–49. Bearbeitet von *Róbert Hermann, Thomas Kletečka, Elisabeth Gmoser* und *Ferenc Lenkefi*. Hrsg. von *Christoph Tepperberg* und *Jolán Szijj*. Wien–Budapest, 2005.
- Zakar* 1999. *Zakar Péter*: A magyar hadsereg tábori lelkészei 1848–49-ben. Budapest, 1999.

RÖVIDÍTÉSEK

HL	Hadtörténelmi Levéltár
1848–49.	VII. 203. Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc katonai iratai
Aradi hb.	IV. 3. Cs. kir. Aradi Rendkívüli Katonai Törvényszék iratai
KA	Kriegsarchiv, Wien
AFA	Alte Feldakten
MNL OL	Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára
19. ho. iratai	X 5176. A 19. hadosztály 1. dandárának iratai
BM eln. ir.	H 9. Belügyminisztérium elnöki iratok
Eötvös ir.	H 114. Különböző kormánybiztosok iratai. Eötvös Tamás iratai
HM Ált.	H 75. Honvédelmi Minisztérium. Általános iratok
Máramarosi ir.	H 124. Máramaros megye 1848–1849. évi iratai
RGIA	Orosz Állami Történelmi Levéltár

József Solymosi

THE RECORDS OF THE KAZINCZY DIVISION OF NORTH-EASTERN HUNGARY
(12TH JUNE–25TH AUGUST 1849)

(Abstract)

The historical journal *Hadtörténelmi Közlemények* [*Publications of Military History*] published in its volume 42 of 1941 Jenő Gyalócai's article called *Adatok a Kazinczy-hadosztály történetéhez, 1849. június 2 – augusztus 25*. [*Data to the History of the Kazinczy Division, 2 June-25 August 1849*] which was the only detailed record publication in this topic. Gyalócai published 22 historical records in his article: ten of the documents were really issued by division commander Kazinczy, the others were letters sent to him or connected to him. The research data about the War for Independence of 1848–49 today already makes it possible to edit a much more complete set of records, and this is the aim of the present publication. The source publication contains 70 documents, and all of them are records issued by the Kazinczy Division or Corps, or by its commander, or by a subordinate organization or officer.

József Solymosi

DIE SCHRIFTEN DER KAZINCZY-DIVISION IN NORDOSTUNGARN
(12. JUNI – 25. AUGUST 1849)

(Resümee)

Im Jahrgang 42 der Zeitschrift *Hadtörténelmi Közlemények* [Militärgeschichtliche Mitteilungen], publiziert im Jahr 1941, veröffentlichte der Redakteur Jenő Gyalócai seine Studie mit dem Titel *Adatok a Kazinczy-hadosztály történetéhez, 1849. június 2. – augusztus 25*. [Daten zur Geschichte der Kazinczy-Division, 2. Juni – 25. August 1849], die noch bis heute die einzige ausführlichere Veröffentlichung zu diesem Thema ist. Damals

veröffentlichte Gyalókey insgesamt 22 Schriften, von diesen waren zehn tatsächlich von Divisionskommandant Kazinczy ausgestellte Dokumente, die restlichen waren an ihn gerichtete oder mit ihm zusammenhängende Briefe. Der heutige Forschungsstand zum Freiheitskampf des Jahres 1848–49 ermöglicht bereits die Zusammenstellung einer viel umfassenderen Dokumentensammlung, die auch Vollständigkeit anstrebt. Die vorliegende Publikation stellt einen diesbezüglichen Versuch dar. Die Quellenpublikation enthält insgesamt 70 Dokumente, von denen jedes von der Kazinczy-Division bzw. dem Korps oder dem Kommandanten bzw. von einem untergeordneten Organ oder einer untergeordneten Person ausgestellt wurde.

József Solymosi

LES DOCUMENTS DE LA DIVISION KAZINCZY DU NORD-EST DE LA HONGRIE
(12 JUIN – 25 AOÛT 1849)

(Résumé)

L'écrit intitulé *Quelques éléments pour l'histoire de la division Kazinczy, 2 juin – 25 août 1849* fut publié par le rédacteur Jenő Gyalókey dans la 42ème année de la *Revue d'histoire militaire* en 1941, ce qui était la seule publication de documents importante à ce sujet jusqu'à présent. Gyalókey a alors publié 22 documents : dix furent délivrés par le général de division Kazinczy, les autres ont été adressés à Kazinczy ou sont liés à sa personne. L'état actuel des recherches relatives à la guerre d'indépendance de 1848–1849 permet déjà de constituer des archives qui se veulent exhaustives. C'est le but de cette publication de source qui contient 70 documents qui ont été émis par la division ou le corps d'armée Kazinczy ou son commandant ou par un service ou personne subalterne de ces unités.

Йожеф Шоймоши

ДОКУМЕНТЫ СЕВЕРО-ВОСТОЧНОЙ ВЕНГЕРСКОЙ ВОЕННОЙ ДИВИЗИИ КАЗИНЦИ
(С 12-ОГО ИЮНЯ – ПО 25-ОЕ АВГУСТА 1849 Г.)

(Резюме)

Редактор в 42-ом годовом комплекте *Военно-исторического Вестника* в 1941 году опубликовал сообщение Ёне Дьялокаи *Данные Сведения к истории дивизии Казинци, с 2-ого июня по 25-ое августа 1849-ого года*, которое до сих пор остается единственным наиболее подробным документом по этой теме. В то время Дьялокаи издал 22 документа: десять из них действительно являлись документами, изданными командиром дивизии Казинци, остальные документы были или направлены ему или связаны с ним сопутствующие письма. Исследования занимающиеся с борьбой за независимость 1848–49-их годов на сегодняшний день уже делают возможным составление более подробного, всеобъемного архива документов. Эта публикация берётся за это. Сообщение источников содержит в общей сложности 70 документов, каждый из которых является документом, выданным командиром дивизии Казинци, или командиром корпуса, или документом, выданным подчиненным органом или лицом.